

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं
—

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः—सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं.. 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः—सौममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.2.1.1

यदु॒भौ वि॒मु॒च्याऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णी॒याद्-य॒ज्ञं वि॒च्छि॒न्धाद्-यदु॒भाव-
वि॒मु॒च्य यथाऽना॒गता॒याऽऽति॒थ्यं क्रि॒यते तादृ॒गेव तद्-वि॒मु॒क्तो -
ऽन्योऽन॒ड्वान् भव॒त्य वि॒मु॒क्तोऽन्यो-ऽथाऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णाति य॒ज्ञस्य
सन्त॒त्यै प॒त्न्यन्वा॒रभ॒ते प॒त्नी हि पा॒रीण॒ह्यस्ये॒शो प॒त्न्यै वा॒नुम॒तं निर्व॑पति
यद्वै प॒त्नी य॒ज्ञस्य॑ क॒रोति॑ मि॒थुनं॑ तदथो॒ प॒त्न्या ए॒वै- [ ] 1

6.2.1.1 - Padam

यत् । उ॒भौ । वि॒मु॒च्येति॑ वि-मु॒च्य । आ॒ति॒थ्यम् । गृ॒ह्णी॒यात् । य॒ज्ञम् ।
वी॒ति । छि॒न्धात् । यत् । उ॒भौ । अ॒वि॒मु॒च्येत्य॑वि - मु॒च्य । यथा॑ ।
अ॒ना॒गता॒येत्य॑ना-ग॒ताय॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । तादृ॒क् । ए॒व । तत् ।

वि॒मु॒क्त॑ इति वि – मु॒क्तः॑ । अ॒न्यः॑ । अ॒न॒ङ्वा॒न् । भ॒व॒ति॑ ।
अ॒वि॒मु॒क्त॑ इत्य॒वि – मु॒क्तः॑ । अ॒न्यः॑ । अ॒थ । आ॒ति॒थ्य॒म् । गृ॒ह्णा॒ति॑ ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । स॒न्त॒त्या॒ इति॑ सं – त॒त्यै॑ । प॒त्नी॑ । अ॒न्वा॒र॒भ॒त॑
इत्य॒नु – आ॒र॒भ॒ते॑ । प॒त्नी॑ । हि । पा॒री॒ण॒ह्य॒स्येति॑ पा॒रि – न॒ह्य॒स्य॑ ।
ई॒शे॑ । प॒त्न्या॑ । ए॒व । अ॒नु॒म॒त॒मि॒त्य॒नु – म॒त॒म् । नि॒रि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ ।
यत् । वै । प॒त्नी॑ । य॒ज्ञ॒स्य॑ । क॒रो॒ति॑ । मि॒थु॒न॒म् । तत् । अ॒थो इति॑ ।
प॒त्न्याः॑ । ए॒व । 1 (50)

6.2.1.2

–ष य॒ज्ञ॒स्या॒न्वा॒रं॒भो ऽन॒व॒च्छि॒त्यै॑ या॒वद्–भि॒र्वै॑ रा॒जा॒ऽनु॒च॒रै॒रा॒ग॒च्छ॒ति॑
स॒र्वे॒भ्यो॑ वै ते॒भ्य आ॒ति॒थ्यं॑ क॒रि॒ते॒ छ॒न्दा॒ऽसि॑ ख॒लु वै सोम॑स्य
रा॒ज्ञो॒ऽनु॒च॒रा॒ण्य॒ग्ने–रा॒ति॒थ्य॒म॒सि॑ वि॒ष्ण॒वे॒ त्वे॒त्या॒ह॑ गा॒य॒त्रि॒या
ए॒वैते॑न क॒रो॒ति॑ सोम॑स्या॒ऽऽ*ति॒थ्य॒म॒सि॑ वि॒ष्ण॒वे॒ त्वे॒त्या॒ह॑ त्रि॒ष्टु॒भ ए॒वैते॑न
क॒रो॒त्य॒ति॒थे॒रा॒ति॒थ्य॒म॒सि॑ वि॒ष्ण॒वे॒ त्वे॒त्या॒ह॑ ज॒ग॒त्या– [ ] 2

6.2.1.2 - Padam

ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वार॑म्भ इत्य॑नु – आ॒रम्भः॑ । अ॒न॒व॒च्छि॒त्या
इत्य॑न॒व – छि॒त्यै । या॒व॒द्भिरि॑ति या॒वत् – भिः॑ । वै । रा॒जा॑ ।
अ॒नु॒च॒रैरि॑त्य॒नु – च॒रैः॑ । आ॒ग॒च्छ॒तीत्या॑ – ग॒च्छ॒ति । स॒र्वेभ्यः॑ । वै ।
ते॒भ्यः॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । छ॒न्दा॒सि । ख॒लु । वै । सोम॑स्य ।
रा॒ज्ञः । अ॒नु॒च॒राणी॑त्य॒नु – च॒राणि॑ । अ॒ग्नेः॑ । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि ।
वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । गा॒य॒त्रि॒यै । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ ।
सोम॑स्य । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि । वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
त्रि॒ष्टु॒भे॑ । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अ॒ति॒थेः॑ । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि ।
वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । ज॒ग॒त्यै । 2 (50)

6.2.1.3

ए॒वैतेन॑ क॒रोत्य॑ग्नये॑ त्वा रा॒य॒स्पोष॑दा॒न्त्रे वि॒ष्णवे॑ त्वे॒त्याहा॑नु॒ष्टु॒भ
ए॒वैतेन॑ क॒रोति॑ श्ये॒नाय॑ त्वा सोम॑भृ॒ते वि॒ष्णवे॑ त्वे॒त्याह॑ गा॒य॒त्रि॒या
ए॒वैतेन॑ क॒रोति॑ प॒ञ्च कृ॒त्वो गृ॒ह्णा॒ति प॒ञ्चाक्ष॑रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो
य॒ज्ञमे॒वाव॑ रु॒न्धे ब्र॒ह्म॒वादि॑नो वद॒न्ति क॒स्मात् स॒त्याद्-गा॒य॒त्रि॒या

उ॒भय॑त॒ आ॒ति॒थ्य॑स्य॒ क्रि॒यत॑ इति॒ यदे॒वा॒दः सोम॑मा- [ ] 3

6.2.1.3 - Padam

ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अ॒ग्नये॑ । त्वा । रा॒यस्पो॑षदा॒न्त्र इति॑
रा॒यस्पो॑ष - दा॒न्त्रे । वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । अ॒नुष्टु॑भ
इत्य॑नु - स्तु॒भे । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । श्ये॒नाय॑ । त्वा । सोम॑भृ॒त
इति॑ सोम॑ - भृ॒ते । वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । गा॒यत्रि॑यै । ए॒व ।
ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । प॒ञ्च । कृ॒त्वः । गृ॒ह्णाति॑ । प॒ञ्चाक्ष॑रेति॒
प॒ञ्च - अ॒क्षरा॑ । प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे । ब्र॒ह्मवा॑दिन॒ इति॑ ब्र॒ह्म - वा॒दिनः॑ । वद॑न्ति । कस्मा॑त् ।
स॒त्यात् । गा॒यत्रि॑यै । उ॒भय॑तः । आ॒ति॒थ्य॑स्य । क्रि॒यते॑ । इति॑ । यत् ।
ए॒व । अ॒दः । सोम॑म् । एति॑ । 3 (50)

6.2.1.4

ऽह॑रत् तस्मा॑द्-गा॒यत्रि॑या उ॒भय॑त॒ आ॒ति॒थ्य॑स्य॒ क्रि॒यते॑
पु॒रस्ता॑च्चो॒परि॑ष्ठाच्च॒ शिरो॑ वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॒ति॒थ्यं न॑व॒कपा॑लः
पु॒रोडा॑शो भव॑ति तस्मान्न॒वधा॑ शिरो॑ वि॒ष्यूतं॑ न॒वक॑पालः पु॒रोडा॑शो

भवति ते त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता स्तोमेन संमितास्तेजस्त्रिवृत् तेज
एव यज्ञस्य शीर्षन् दधाति नवकपालः पुरोडाशो भवति ते
त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता प्राणेन संमितास्त्रिवृद्वै- [ ] 4

6.2.1.4 - Padam

अहरत् । तस्मात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य । क्रियते ।
पुरस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् ।
आतिथ्यम् । नवकपाल इति नव – कपालः । पुरोडाशः । भवति ।
तस्मात् । नवधेति नव – धा । शिरः । विष्यूतमिति वि – स्यूतम् ।
नवकपाल इति नव – कपालः । पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः ।
त्रिकपाला इति त्रि – कपालाः । त्रिवृतेति त्रि – वृता । स्तोमेन ।
संमिता इति सं – मिताः । तेजः । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । तेजः ।
एव । यज्ञस्य । शीर्षन् । दधाति । नवकपाल इति नव-कपालः ।
पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः । त्रिकपाला इति त्रि – कपालाः ।

त्रिवृतेति॑ त्रि-वृता॑ । प्राणेनेति॑ प्र-अनेन॑ । संमिता॑ इति सं-मिताः ।

त्रिवृदिति॑ त्रि - वृत् । वै । 4 (50)

6.2.1.5

प्राण-स्त्रिवृतमेव॑ प्राणमभिपूर्व॑ यज्ञस्य॑ शीर्षन् दधाति
प्रजापतेर्वा॑ एतानि॑ पक्ष्माणि॑ यदश्ववाला॑ ऐक्षवी॑ तिरश्ची॑ यदाश्ववालः
प्रस्तरो॑ भवत्यैक्षवी॑ तिरश्ची॑ प्रजापतेरेव॑ तच्चक्षुः॑ संभरति॑ देवा वै या
आहुतीरजुहवुस्ता॑ असुरा॑ निष्कावमादन् ते देवाः॑ कार्ष्ण्यमपश्यन्
कर्मण्यो॑ वै कर्मैनेन॑ कुर्वीतेति॑ ते कार्ष्ण्यमयान् परिधीन- [ ] 5

6.2.1.5 - Padam

प्राण इति॑ प्र - अनः । त्रिवृतमिति॑ त्रि - वृतम् । एव । प्राणमिति॑
प्र - अनम् । अभिपूर्वमित्यभि - पूर्वम् । यज्ञस्य॑ । शीर्षन् ।
दधाति । प्रजापतेरिति॑ प्रजा - पतेः । वै । एतानि॑ । पक्ष्माणि॑ । यत् ।
अश्ववाला इत्यश्व - वालाः । ऐक्षवी इति॑ । तिरश्ची इति॑ । यत् ।
आश्ववाल इत्याश्व - वालः । प्रस्तर इति॑ प्र - स्तरः । भवति ।
ऐक्षवी इति॑ । तिरश्ची इति॑ । प्रजापतेरिति॑ प्रजा - पतेः । एव । तत् ।

चक्षुः॑ । समि॑ति । भर॑ति । दे॒वाः । वै । याः । आ॒हु॒ती॒रि॒त्या – हु॒तीः ।
अ॒जु॒हवुः॑ । ताः । अ॒सुराः॑ । निष्का॑वम् । आ॒दन् । ते । दे॒वाः ।
का॒र्ष्म॑र्यम् । अ॒पश्य॑न् । क॒र्म॒ण्यः॑ । वै । क॒र्म । ए॒नेन॑ । कु॒र्वीत॑ ।
इति॑ । ते । का॒र्ष्म॑र्यमयानि॑ति का॒र्ष्म॑र्य – मया॑न् ।

परि॑धीनि॒ति परि॑ – धीन् । 5 (50)

6.2.1.6

–कु॒र्वत॑ तैर्वै॑ ते रक्षा॑स्यपा॒घ्नत॑ यत् का॒र्ष्म॑र्यमयाः॑ परि॒धयो॑ भव॑न्ति
रक्षा॑सामप॒हत्यै॑ स॒स्य॑ शयति॑ रक्षा॑सामनन्व॒वचा॑राय॒ न पु॒रस्ता॑त्
परि॑ दधा॒त्यादि॒त्यो ह्ये॒वोद्य॑न् पु॒रस्ता॑द्–रक्षा॑स्यप॒हन्त्यू॒र्ध्वे॑ समि॒धावा॑
दधा॒त्युपरि॑ष्ठादे॒व रक्षा॑स्यप॒ हन्ति॑ यजु॒षाऽन्यां॑ तू॒ष्णीम॒न्यां मि॒थुन॑त्वाय॒
द्वे आ॑ दधाति॑ द्वि॒पाद्–यज॑मानः॒ प्रति॑ष्ठित्यै॒ ब्रह्म॑वादि॒नो वद॑न्त्य– [ ] 6

6.2.1.6 - Padam

अ॒कु॒र्वत॑ । तैः॑ । वै । ते । रक्षा॑सि । अ॒पेति॑ । अ॒घ्नत॑ । यत् ।
का॒र्ष्म॑र्यमया॑ इति॑ का॒र्ष्म॑र्य – मयाः॑ । परि॒धय॑ इति॑ परि॑ – धयः॑ ।
भव॑न्ति । रक्षा॑साम् । अ॒पह॑त्या॒ इत्य॑प – ह॒त्यै । समि॑ति ।

स्पर्श॑यति । रक्ष॑साम् । अन॑न्ववचारा॑येत्यन॑नु – अव॑चाराय । न ।
 पुर॑स्तात् । परी॑ति । दधा॑ति । आदि॑त्यः । हि । ए॒व ।
 उद्य॑न्नित्युत् – यन् । पुर॑स्तात् । रक्षा॑सि । अप॑हन्तीत्यप – हन्ति॑ ।
 ऊ॒र्ध्वे इति॑ । समि॑धावि॒ति सं – इधौ॑ । ए॒ति । दधा॑ति । उप॑रिष्ठात् ।
 ए॒व । रक्षा॑सि । अपे॑ति । हन्ति॑ । यजु॑षा । अ॒न्याम् । तू॒ष्णीम् ।
 अ॒न्याम् । मि॒थुन॑त्वायेति॑ मि॒थुन – त्वाय॑ । द्वे इति॑ । ए॒ति । दधा॑ति ।
 द्वि॒पादि॑ति द्वि – पा॒त् । यज॑मानः । प्र॒तिष्ठि॑त्या इति॑ प्र॒ति – स्थि॑त्यै ।
 ब्र॒ह्मवा॑दिन॒ इति॑ ब्र॒ह्म – वा॑दिनः । वद॑न्ति । 6 (50)

6.2.1.7

–ग्नि॑श्च वा ए॒तौ सोम॑श्च क॒था सोमा॑याऽऽति॑थ्यं क्रि॒यते॑ ना॒ग्नय॑ इति॑
 यद॒ग्नाव॑ग्निं मथि॑त्वा प्र॒हर॑ति तेनै॒वाग्नय॑ आ॒तिथ्यं॑ क्रि॒यते॑
 ऽथो॑ खल्वा॒हुर॑ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ इति॑ यद्ध॒विरा॑साद्या॒ग्निं म॑न्थति
 ह॒व्यायै॑वाऽऽस॒न्नाय॑ सर्वा॑ दे॒वता॑ जनयति । 7

6.2.1.7 - Padam

अ॒ग्निः । च । वै । ए॒तौ । सोमः॑ । च । क॒था । सोमा॑य । आ॒ति॒थ्यम् ।
क्रि॒यते॑ ॥ न । अ॒ग्नये॑ ॥ इति॑ । यत् । अ॒ग्नौ । अ॒ग्निम् । म॒थित्वा ।
प्र॒हर॒तीति॑ प्र – हर॑ति । तेन॑ । ए॒व । अ॒ग्नये॑ ॥ आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ ।
अथो॑ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ ॥ इति॑ । यत् ।
ह॒विः । आ॒साद्ये॒त्या – साद्य॑ । अ॒ग्निम् । म॒न्थति॑ । ह॒व्याय॑ । ए॒व ।
आ॒सन्नाये॒त्या – स॒न्नाय॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ज॒नय॑ति । 7 (41)
(प॒त्निया॑ ए॒व – ज॒गत्या॑ – आ – त्रि॒वृ॒द्धै – प॒रि॒धीन् – व॒द॒न्त्ये –
क॒च॒त्वारि॑ंश॒च्च) (A1)

6.2.2.1

दे॒वा॒सुराः॑ सँ॒य॒त्ता आ॒सन् ते॑ दे॒वा मि॒थो वि॒प्रिया॑ आ॒सन्
तेऽ(१)॒न्योऽन्य॑स्मै ज्यै॒ष्ठ्या॒याति॑ष्ठ॒मानाः॑ प॒ञ्च॒धा व्य॑क्राम॒न्नग्नि॑र्व॒सुभिः॑
सोमो॑ रु॒द्रैरिन्द्रो॑ म॒रुद्भिर्व॑रुण॒ आदि॑त्यैर्बृ॒हस्प॑तिर्वि॒श्वैर्दे॒वैस्ते॑
ऽम॒न्यन्ता॑सु॒रेभ्यो॑ वा इ॒दं भ्रातृ॑व्येभ्यो र॒ध्यामो॑ यन्मि॒थो वि॒प्रियाः॑ स्मो

या न इ॒माः प्रि॒यास्त॒नुव॒स्ताः स॒मव॑द्याम॒है ता॒भ्यः स

निर्ऋ॑च्छाद्यो- [ ] 8

6.2.2.1 - Padam

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व - अ॒सु॒राः । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं-य॒त्ताः । आ॒स॒न् ।

ते । दे॒वाः । मि॒थः । वि॒प्रि॒या इति॑ वि - प्रि॒याः । आ॒स॒न् । ते ।

अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ । ज्यै॒ष्ठ्या॒य । अ॒ति॒ष्ठ॒मा॒नाः । पञ्च॑धेति॑ पञ्च-धा ।

वी॒ति । अ॒क्रा॒म॒न् । अ॒ग्निः । व॒सु॒भि॒रिति॑ व॒सु - भिः । सो॒मः ।

रु॒द्रैः । इ॒न्द्रः । म॒रु॒द्भि॒रिति॑ म॒रुत् - भिः । व॒रु॒णः । आ॒दि॒त्यैः ।

बृ॒ह॒स्प॒तिः । वि॒श्वैः॑ । दे॒वैः । ते । अ॒म॒न्य॒न्त । अ॒सु॒रे॒भ्यः । वै । इ॒दम् ।

भ्रा॒तृ॒व्ये॒भ्यः । र॒ध्या॒मः । यत् । मि॒थः । वि॒प्रि॒या इति॑ वि - प्रि॒याः ।

स्मः । याः । नः । इ॒माः । प्रि॒याः । त॒नुवः॑ । ताः । स॒मव॑द्याम॒हा इति॑

सं - अ॒व॒द्याम॑है । ता॒भ्यः । सः । नि॒रिति॑ । ऋ॒च्छा॒त् । यः । 8 (50)

6.2.2.2

नः प्र॒थमो॑(१)ऽन्यो॑ऽन्यस्मै॑ द्रु॒ह्या॒दि॒ति तस्मा॑द्यः स॒ता॒नू॒न॒प्त्रि॒णां प्र॒थमो॑

द्रु॒ह्यति॑ स आ॒र्ति॒मा॒च्छति॑ यत् ता॒नू॒न॒प्त्रं॑ स॒मव॑द्यति॑ भ्रा॒तृ॒व्या॒भि॒भू॒त्यै

भव॑त्यात्म॒ना परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति॑ पञ्च॒ कृत्वो॑ऽवद्यति॑ पञ्च॒धा हि॒
ते तथ्॑ सम॒वाद्यन्ता॑थो पञ्चाक्ष॒रा पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तो॑ यज्ञो॒ यज्ञमे॒वाव॑ रुन्ध॒
आप॑तये॒ त्वा गृह्णामि॑त्याह॒ प्राणो॑ वा- [ ] 9

6.2.2.2 - Padam

नः । प्रथ॑मः । अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ । दृ॒ह्यात् । इति॑ । तस्मा॑त् । यः ।
स॒तानू॑न॒प्त्रिणा॑मिति॒ स - तानू॑न॒प्त्रिणा॑म् । प्रथ॑मः । दृ॒ह्यति॑ । सः ।
आ॒र्तिम् । एति॑ । ऋ॒च्छति॑ । यत् । तानू॑न॒प्त्रमिति॑ तानू॑ - न॒प्त्रम् ।
सम॑वद्यतीति॒ सं-अ॒वद्यति॑ । भ्रातृ॑व्याभिभूत्या॒ इति॑ भ्रातृ॑व्य-अभिभू॑त्यै ।
भवति॑ । आ॒त्मना॑ । प॒रेति॑ । अ॒स्य । भ्रातृ॑व्यः । भवति॑ । पञ्च॑ ।
कृत्वः॑ । अ॒वेति॑ । द्यति॑ । पञ्च॑धेति॒ पञ्च - धा॑ । हि॒ । ते॑ । तत् ।
सम॑वाद्यन्तेति॒ सं - अ॒वाद्यन्त॑ । अथो॑ इति॑ । पञ्चाक्ष॑रेति॒
पञ्च॑ - अक्ष॒रा । पङ्क्तिः॑ । पाङ्क्तो॑ । यज्ञः॑ । यज्ञम्॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
रुन्धे॑ । आप॑तय॒ इत्या - प॒तये॑ । त्वा॑ । गृह्णामि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
प्राण॑ इति॒ प्र - अ॒नः । वै । 9 (50)

6.2.2.3

आपतिः प्राणमेव प्रीणाति परिपतय इत्याह मनो वै परिपतिर्मन
एव प्रीणाति तनूनप्त्र इत्याह तनुवो हि ते ताः समवाद्यन्त
शाक्वरायेत्याह शक्त्यै हि ते ताः समवाद्यन्त शक्म-
न्नोजिषायेत्याहौजिष्ठं हि ते त दात्मनः समवाद्यन्ता
-नाधृष्टमस्यनाधृष्य-मित्याहानाधृष्टं ह्येतदनाधृष्यं देवानामोज- [ ] 10

6.2.2.3 - Padam

आपतिरित्या - पतिः । प्राणमिति प्र -अनम् । एव । प्रीणाति ।
परिपतय इति परि - पतये । इति । आह । मनः । वै ।
परिपतिरिति परि - पतिः । मनः । एव । प्रीणाति । तनूनप्त्र इति
तनू - नप्त्रे । इति । आह । तनुवः । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेति
सं- अवाद्यन्त । शाक्वराय । इति । आह । शक्त्यै । हि । ते । ताः ।
समवाद्यन्तेति सं- अवाद्यन्त । शक्मन् । ओजिषाय । इति । आह ।
ओजिष्ठम् । हि । ते । तत् । आत्मनः । समवाद्यन्तेति सं-अवाद्यन्त ।
अनाधृष्टमित्यना - धृष्टम् । असि । अनाधृष्यमित्यना - धृष्यम् ।

इति॑ । आ॒ह । अ॒ना॒धृ॒ष्ट॒मि॒त्य॒ना॑ – धृ॒ष्ट॒म् । हि॑ । ए॒तत् ।

अ॒ना॒धृ॒ष्य॒मि॒त्य॒ना॑ – धृ॒ष्य॒म् । दे॒वा॒ना॒म् । ओ॒जः॑ । 10 (50)

6.2.2.4

इ॒त्या॒ह॒ दे॒वा॒ना॑ꣳ ह्ये॒तदो॒जोऽभि॑श॒स्ति॒पा॒ अन॑भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्या॒हा –
भि॒श॒स्ति॒पा॒ ह्ये॒तद॑ – न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒म॒नु॒ मे॒ दी॒क्षां॑ दी॒क्षा॒प॒ति॒–
म॒न्य॒ता॒मि॒त्या॒ह॒ यथा॑य॒जु॒रे॒वै॒तद्–घृ॒तं॑ वै॒ दे॒वा॒ वज्रं॑ कृ॒त्वा॒ सोम॑म॒घ्न–
न्न॒न्ति॒क॒मि॒व॒ खलु॒ वा॒ अ॒स्यै॒तच्च॑र॒न्ति॒ यत् तानू॑न॒प्त्रे॒ण प्र॑च॒र॒न्त्यꣳ
शु॒रꣳ शु॒स्ते॒ दे॒व सो॒माꣳꣳ *प्या॑य॒ता॒मि॒त्या॒ह॒ य– [ ] 11

6.2.2.4 - Padam

इति॑ । आ॒ह । दे॒वा॒ना॒म् । हि॑ । ए॒तत् । ओ॒जः॑ । अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒
इ॒त्य॒भि॒श॒स्ति॒–पाः॑ । अ॒न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्य॒न॒भि॒ – श॒स्ते॒न्य॒म् । इति॑ ।

आ॒ह । अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒ इ॒त्य॒भि॒श॒स्ति॒ – पाः॑ । हि॑ । ए॒तत् ।

अ॒न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्य॒न॒भि॒ – श॒स्ते॒न्य॒म् । अ॒न्वि॒ति॑ । मे॒ । दी॒क्षा॒म् ।

दी॒क्षा॒प॒ति॒रि॒ति॑ दी॒क्षा॒ – प॒तिः॑ । म॒न्य॒ता॒म् । इति॑ । आ॒ह ।

यथा॑य॒जु॒रि॒ति॑ यथा॑ – य॒जुः॑ । ए॒व । ए॒तत् । घृ॒त॒म् । वै॒ । दे॒वाः॑ ।

व॒ज्रम् । कृ॒त्वा । सोम॑म् । अ॒घ्नन् । अ॒न्तिकम् । इ॒व । खलु॑ । वै ।
 अ॒स्य । ए॒तत् । च॒रन्ति॑ । यत् । तानू॑न॒प्त्रेणे॑ति॒ तानू॑ – न॒प्त्रेण॑ ।
 प्र॒चर॑न्तीति॒ प्र – च॒रन्ति॑ । अ॒शु॒र॒शु॒रित्य॑शुः – अ॒शुः । ते॒ ।
 दे॒व । सोम॑ । ए॒ति । प्या॑यताम् । इ॒ति । आ॒ह । यत् । 11 (50)

6.2.2.5

–दे॒वास्या॑पु॒वाय॑ते॒ यन्मी॑यते – तदे॒वा॒स्यै॒तेना॑ऽऽ *प्या॑ययत्या
 तु॒भ्यमिन्द्रः॑ प्या॑यता॒मा त्वमिन्द्रा॑य प्या॑यस्वेत्या – हो॒भावे॑वेन्द्रं॒ च
 सोमं॑ चाऽऽ*प्या॑ययत्या प्या॑यय स॒खीन्थ् स॒न्या मे॒धये॑त्याह॒र्त्विजो॑
 वा अ॒स्य स॒खाय॑स्ताने॒वाऽऽ*प्या॑ययति॒ स्व॒स्ति ते॑ दे॒व सोम॑
 सु॒त्याम॑शीये – [ ] 12

6.2.2.5 - Padam

ए॒व । अ॒स्य । अ॒पु॒वाय॑ते॒ । यत् । मी॑यते । तत् । ए॒व । अ॒स्य ।
 ए॒तेन॑ । ए॒ति । प्या॑ययति । ए॒ति । तु॒भ्यम् । इन्द्रः॑ । प्या॑यताम् ।
 ए॒ति । त्वम् । इन्द्रा॑य । प्या॑यस्व । इ॒ति । आ॒ह । उ॒भौ । ए॒व ।
 इन्द्र॑म् । च॒ । सोम॑म् । च॒ । ए॒ति । प्या॑ययति । ए॒ति । प्या॑यय ।

स॒खीन् । स॒न्या । मे॒धया॑ । इति॑ । आ॒ह । ऋ॒त्विजः॑ । वै । अ॒स्य ।
स॒खायः॑ । तान् । ए॒व । एति॑ । प्या॒ययति॑ । स्व॒स्ति । ते । दे॒व ।

सो॒म । सु॒त्याम् । अ॒शीय॑ । 12 (50)

6.2.2.6

–त्या॒हा ऽऽ*शि॒षमे॒वैता॒मा शा॒स्ते प्र वा ए॒तेऽस्मा॑–ल्लो॒काच्य॑वन्ते॒ ये
सो॒ममा॑–प्या॒ययन्त्य॑–न्तरि॒क्षदे॒वत्यो॑ हि सो॒म आ॒प्यायि॑त ए॒ष्टा रा॒यः
प्रे॒षे भगा॑येत्या॒ह द्या॒वापृ॒थिवी॑भ्यामे॒व नम॑स्कृ॒त्यास्मिन् लो॒के
प्रति॑ तिष्ठन्ति दे॒वासु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् ते दे॒वा बि॒भ्यतो॑ऽग्निं
प्रावि॑शन् तस्मा॑दाहु॒रग्निः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑ इति॑ ते– [ ] 13

6.2.2.6 - Padam

इति॑ । आ॒ह । आ॒शिष॑मि॒त्या–शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते ।
प्रेति॑ । वै । ए॒ते । अ॒स्मात् । लो॒कात् । च्य॑वन्ते॒ । ये । सो॒मम् ।
आ॒प्याय॑यन्ती॒त्या–प्या॒ययन्ति॑ । अ॒न्तरि॒क्षदे॒वत्य॑ इत्य॒न्तरि॒क्ष–दे॒वत्यः॑ ।
हि । सो॒मः । आ॒प्यायि॑त इत्या – प्या॒यितः॑ । ए॒ष्टः । रा॒यः । प्रेति॑ ।
इ॒षे । भगा॑य । इति॑ । आ॒ह ।

द्या॒वापृ॒थि॒वी॒भ्या॒मि॒ति॒ द्या॒वा॑ – पृ॒थि॒वी॒भ्या॒म् । ए॒व । न॒म॒स्कृ॒त्ये॒ति॒
न॒मः॑ – कृ॒त्य॑ । अ॒स्मिन् । लो॒के । प्र॒ती॒ति॑ । ति॒ष्ठन्ति॑ । दे॒वा॒सु॒रा इति॑
दे॒व – अ॒सु॒राः । सँय॑त्ता इति सं – य॒त्ताः । आ॒सन् । ते । दे॒वाः ।
बि॒भ्य॑तः । अ॒ग्नि॑म् । प्रेति॑ । अ॒वि॒शन् । तस्मा॑त् । आ॒हुः ।
अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । इति॑ । ते । 13 (50)

6.2.2.7

ऽग्नि॑मे॒व व॒रूथं॑ कृ॒त्वा ऽसु॑रा॒नभ्य॑भव॒न्नग्नि॑मि॒व खलु॑ वा ए॒ष
प्र॒वि॒शति॑ यो॒ऽवा॒न्तर॑दी॒क्षामु॑पैति॒ भ्रातृ॑व्या॒भिभू॑त्यै भव॒त्यात्म॑ना
परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भव॒त्यात्मान॑मे॒व दी॒क्षया॑ पाति॒ प्रजा॑म॒वान्तर॑दी॒क्षया॑
सन्त॑रां मे॒खला॑ꣳ स॒माय॑च्छते॒ प्रजा॑ ह्या॒त्मनो॑ऽन्तर॑तरा॒ तप्त॑व्रतो
भव॑ति॒ मद॑न्ती॒भिर्मा॑र्जयते॒ निर्ह्य॑ग्निः शी॒तेन॑ वा॒यति॑ स॒मिद्ध्ये॑ या ते
अ॒ग्ने ( ) रु॒द्रिया॑ त॒नूरि॑त्याह॒ स्वयै॑वैनद् दे॒वत॑या व्रतयति॒ सयो॑नित्वा॒य
शा॒न्त्यै॑ । 14

6.2.2.7 - Padam

अ॒ग्निम् । ए॒व । व॒रू॒थम् । कृ॒त्वा । अ॒सु॒रान् । अ॒भी॒ति॑ । अ॒भ॒वन् ।
अ॒ग्निम् । इ॒व । ख॒लु । वै । ए॒षः । प्रे॒ति॑ । वि॒श॒ति॑ । यः ।
अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षामि॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षाम् । उ॒पै॒ती॒त्यु॒प – ए॒ति॑ ।
भ्रा॒तृ॒व्या॒भि॒भू॒त्या इति॑ भ्रा॒तृ॒व्य – अ॒भि॒भू॒त्यै॑ । भ॒व॒ति॑ । आ॒त्म॒ना॑ ॥
प॒रे॒ति॑ । अ॒स्य॑ । भ्रा॒तृ॒व्यः । भ॒व॒ति॑ । आ॒त्मा॒नम्॑ । ए॒व । दी॒क्षया॑ ॥
पा॒ति॑ । प्र॒जा॒मि॒ति॑ प्र – जा॒म् । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षये॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षया॑ ॥
स॒न्त॒रामि॒ति॑ सं – त॒राम् । मे॒ख॒लाम् । स॒मा॒य॒च्छ॒त इति॑
सं – आ॒य॒च्छ॒ते॑ । प्र॒जे॒ति॑ प्र – जा । हि । आ॒त्म॒नः॑ ।
अ॒न्त॒र॒त॒रे॒त्य॒न्त॒र – त॒रा । त॒प्त॒व्र॒त इति॑ त॒प्त – व्र॒तः॑ । भ॒व॒ति॑ ।
म॒द॒न्ती॒भिः॑ । मा॒र्ज॒य॒ते॑ । नि॒रि॒ति॑ । हि । अ॒ग्निः॑ । शी॒ते॒न॑ । वा॒य॒ति॑ ।
स॒मि॒द्ध्य॑ इति॑ सं-इ॒द्ध्यै॑ । या । ते॒ । अ॒ग्ने॑ ( ) । रु॒द्रि॒या । त॒नूः॑ ।
इति॑ । आ॒ह॑ । स्व॒या॑ । ए॒व । ए॒न॒त् । दे॒व॒त॒या॑ । व्र॒त॒य॒ति॑ ।
स॒यो॒नि॒त्वा॒ये॒ति॑ स॒यो॒नि॑ – त्वा॒य॑ । शान्त्यै॑ ॥ 14 (61)

(यो – वा – ओज – आह य – दशीये – ति ते – ऽग्न –
एकादश च) (A2)

6.2.3.1

तेषामसुराणां तिस्रः पुर आस-न्नयस्म-य्यवमाऽथ रजताऽथ हरिणी
ता देवा जेतुं नाशक्नुवन् ता उपसदैवाजिगीषन् तस्मादाहुर्यश्चैवं
वेद यश्च नोपसदा वै महापुरं जयन्तीति त इषु समस्कुर्वता-
ग्निमनीक सोम शल्यं विष्णुं तेजनं तेऽब्रुवन् क
इमामसिष्यतीति- [ ] 15

6.2.3.1 - Padam

तेषाम् । असुराणाम् । तिस्रः । पुरः । आसन् । अयस्मयी । अवमा ।
अथ । रजता । अथ । हरिणी । ताः । देवाः । जेतुम् । न ।
अशक्नुवन् । ताः । उपसदैत्युप – सदा । एव । अजिगीषन् ।
तस्मात् । आहुः । यः । च । एवम् । वेद । यः । च । न ।
उपसदैत्युप – सदा । वै । महापुरमिति महा – पुरम् । जयन्ति ।
इति । ते । इषुम् । समिति । अकुर्वत । अग्निम् । अनीकम् ।

सो॑मम् । श॒ल्यम् । वि॒ष्णुम् । ते॑ज॒नम् । ते । अ॒ब्रु॒वन् । कः ।

इ॒माम् । अ॒सि॒ष्य॒ति । इति॑ । 15 (50)

6.2.3.2

रु॒द्र इत्य॑ब्रुवन् रु॒द्रो वै क्रू॒रः सो॑ऽस्य॒त्विति॑ सो॑ऽब्र॒वीद् वरं॑ वृ॒णा
अ॒हमे॒व प॒शूना॑-म॒धि॒पति॑र॒सानी॑ति॒ तस्मा॑द् रु॒द्रः प॒शूना॑-
म॒धि॒पति॑स्ता॒ꣳ रु॒द्रोऽवा॑सृ॒जत् स ति॒स्रः पु॒रो भि॒त्त्वै॒भ्यो लो॒केभ्यो॑-
ऽसु॒रान् प्रा॑णु॒दत् यदु॑प॒सद॒ उप॒सद्य॑न्ते॒ भ्रातृ॑व्यपराणुत्यै॒ नान्या॑माहु॒तिं
पु॒रस्ता॑-ज्जु॒हुया॑द्-यद॒न्यामाहु॑तिं पु॒रस्ता॑ज्जु॒हुया॑- [ ] 16

6.2.3.2 - Padam

रु॒द्रः । इति॑ । अ॒ब्रु॒वन् । रु॒द्रः । वै । क्रू॒रः । सः । अ॒स्य॒तु । इति॑ ।
सः । अ॒ब्र॒वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । अ॒हम् । ए॒व । प॒शूना॑म् ।
अ॒धि॒पति॑रित्य॒धि - पतिः॑ । अ॒सानि॑ । इति॑ । तस्मा॑त् । रु॒द्रः ।
प॒शूना॑म् । अ॒धि॒पति॑रित्य॒धि - पतिः॑ । ताम् । रु॒द्रः । अ॒वेति॑ ।
अ॒सृ॒जत् । सः । ति॒स्रः । पु॒रः । भि॒त्वा । ए॒भ्यः । लो॒केभ्यः॑ ।
अ॒सु॒रान् । प्रेति॑ । अ॒नु॒दत् । यत् । उ॒प॒सद॒ इत्यु॑प - स॒दः ।

उप॒स॒द्यन्त॑ इत्यु॒प-स॒द्यन्ते॑ । भ्रातृ॑व्यपराणुत्या इति भ्रातृ॑व्य-पराणु॒त्यै ।
न । अ॒न्याम् । आहु॑तिमि॒त्या - हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । यत् ।
अ॒न्याम् । आहु॑तिमि॒त्या - हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । 16 (50)

6.2.3.3

द॒न्यन्मुखं॑ कुर्या॒थ् सु॒वेणा॑ऽघा॒रमा॑ घा॒रय॑ति य॒ज्ञस्य॑ प्र॒ज्ञा॒त्यै
परा॑ङ॒ति॒क्रम्य॑ जुहोति॑ परा॒च ए॒वैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑ यज॑मानो भ्रातृ॑व्यान्
प्र णु॑दते पुनर॒त्या॒क्रम्यो॑प॒सदं॑ जुहोति॑ प्रणु॒द्यैवैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑
भ्रातृ॑व्याज्जि॒त्वा भ्रातृ॑व्यलो॒क-म॑भ्यारो॒हति॑ दे॒वा वै याः प्रा॑तरु॒पस॑द
उपा॑सीद-॒न्नह॑स्ताभि॒रसु॒रान् प्रा॑णुदन्त॒ याः सा॒यꣳ रा॒त्रियै॑ ताभि॒र्यथ्
सा॒यं प्रा॑तरु॒पस॑द- [ ] 17

6.2.3.3 - Padam

अ॒न्यत् । मु॒खम् । कुर्या॑त् । सु॒वेण॑ । आ॒घा॒रमि॒त्या - घा॒रम् । ए॒ति ।
घा॒रय॑ति । य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र - ज्ञा॒त्यै । परा॑ङ् ।
अ॒ति॒क्रम्ये॑त्यति - क्र॒म्य । जुहो॑ति । परा॒चः । ए॒व । ए॒भ्यः ।
लो॒केभ्यः॑ । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नु॒दते॑ ।

पुनः॑ । अ॒त्या॒क्र॒म्ये॒त्य॒ति॑ – आ॒क्र॒म्य॑ । उ॒प॒स॒द॒मि॒त्यु॒प॑ – स॒द॒म् ॥
जु॒हो॒ति॑ । प्र॒णु॒द्ये॒ति॑ प्र – नु॒द्य॑ । ए॒व । ए॒भ्यः॑ । लो॒के॒भ्यः॑ ।
भ्रा॒तृ॒व्यान् । जि॒त्वा । भ्रा॒तृ॒व्य॒लो॒क॒मि॒ति॑ भ्रा॒तृ॒व्य॑ – लो॒क॒म् ।
अ॒भ्या॒रो॒ह॒ती॒त्य॒भि॑ – आ॒रो॒ह॒ति॑ । दे॒वाः । वै । याः । प्रा॒तः । उ॒प॒स॒द॒
इ॒त्यु॒प॑ – स॒दः॑ । उ॒पा॒सी॒द॒न्नि॒त्यु॒प॑ – अ॒सी॒द॒न् । अ॒हः । ता॒भिः॑ ।
अ॒सु॒रा॒न् । प्रे॒ति॑ । अ॒नु॒द॒न्त॑ । याः । सा॒य॒म् । रा॒त्रि॒यै । ता॒भिः॑ । यत् ।
सा॒य॒म्प्रा॒त॒रि॒ति॑ सा॒य॒म् – प्रा॒तः॑ । उ॒प॒स॒द॒ इ॒त्यु॒प॑ – स॒दः॑ । 17 (50)

6.2.3.4

उ॒प॒स॒द्य॒न्ते॑ ऽहो॒रा॒त्रा॒भ्या॒मे॒व॑ तद्-य॒ज॒मा॒नो॑ भ्रा॒तृ॒व्यान् प्र॑ णु॒द॒ते॑
याः प्रा॒तर्या॒ज्याः॑ स्यु॒स्ताः॑ सा॒यं पु॒रोऽनु॒वा॒क्याः॑ कुर्या॒दया॑त॒याम॒त्वाय॑
ति॒स्र उ॒प॒स॒द॒ उपै॑ति॒ त्रय॑ इ॒मे लो॒का इ॒माने॒व लो॒का॒न् प्री॑णाति॒
षट्थं॑ सं प॒द्य॒न्ते॑ षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तू॒ने॒व प्री॑णाति॒ द्वाद॑शा॒ही॒ने सो॒म
उपै॑ति॒ द्वाद॑श॒ मा॒साः सँव॑त्स॒रः सं॒वत्स॒रमे॒व प्री॑णाति॒ चतु॑र्विं॒शतिः॑
सं- [ ] 18

6.2.3.4 - Padam

उप॒स॒द्यन्त॑ इत्यु॒प – स॒द्यन्ते॑ । अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्यामि॒त्यहः॑ – रा॒त्रा॒भ्याम् ।
ए॒व । तत् । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नुद॑ते । याः । प्रा॒तः ।
या॒ज्याः । स्युः । ताः । सा॒यम् । पु॒रो॒नु॒वा॒क्या इति॑
पु॒रः – अ॒नु॒वा॒क्याः । कुर्या॑त् । अ॒या॒त॒या॒म॒त्वा॒ये॒त्य॒या॒त॒या॒म – त्वा॒य ।
ति॒स्रः । उप॒स॒द इत्यु॒प – स॒दः । उपेति॑ । ए॒ति । त्रयः॑ । इ॒मे ।
लो॒काः । इ॒मान् । ए॒व । लो॒कान् । प्री॒णा॒ति । षट् । स॒मि॒ति ।
प॒द्यन्ते॑ । षट् । वै । ऋ॒त॒वः । ऋ॒तून् । ए॒व । प्री॒णा॒ति । द्वा॒द॒श ।
अ॒ही॒ने । सो॒मे । उपेति॑ । ए॒ति । द्वा॒द॒श । मा॒साः । सँ॒व॒थ्स॒र इति॑
सं – व॒थ्स॒रः । सँ॒व॒थ्स॒रमि॒ति सं – व॒थ्स॒रम् । ए॒व । प्री॒णा॒ति ।
च॒तुर्विं॑शतिरि॒ति च॒तुः – विं॑शतिः । स॒मि॒ति । 18 (50)

6.2.3.5

प॒द्यन्ते॑ च॒तुर्विं॑शति-र॒र्ध॒मा॒सा अ॒र्ध॒मा॒साने॒व प्री॒णा॒त्या॒रा॒ग्रा –
म॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षा-मु॒पे॒या॒द्यः का॒म॒ये॒ताऽस्मिन् मे॑ लो॒केऽर्धु॑क॒ञ्च
स्या॒दि॒त्ये॒क॒म॒ग्रेऽथ॒ द्वा॒व॒थ त्री॒न॒थ च॒तु॒र ए॒षा वा आ॒रा॒ग्रा ऽवा॒न्त॒र॒दी॒क्षा

अस्मिन्नेवास्मै लोकेऽर्धुकं भवति परोवरीयसी-मवान्तरदीक्षा-
मुपेयाद्यः कामयेतामुष्मिन् मे लोकेऽर्धुकं स्यादिति चतुरोऽग्रे ( )
अथ त्रीनथ द्वावथैकमेषा वै परोवरीयस्य-वान्तरदीक्षा अमुष्मिन्नेवास्मै
लोकेऽर्धुकं भवति । 19

6.2.3.5 - Padam

पद्यन्ते । चतुर्विंशतिरिति चतुः – विंशतिः । अर्धमासा
इत्यर्थ – मासाः । अर्धमासानित्यर्थ – मासान् । एव । प्रीणाति ।
आराग्रामित्यारा – अग्राम् । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर – दीक्षाम् ।
उपेति । इयात् । यः । कामयेत । अस्मिन् । मे । लोके । अर्धुकम् ।
स्यात् । इति । एकम् । अग्रे । अथ । द्वौ । अथ । त्रीन् । अथ ।
चतुरः । एषा । वै । आराग्रेत्यारा – अग्रा । अवान्तरदीक्षेत्यवान्तर-
दीक्षा । अस्मिन् । एव । अस्मै । लोके । अर्धुकम् । भवति ।
परोवरीयसीमिति परः – वरीयसीम् । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर-
दीक्षाम् । उपेति । इयात् । यः । कामयेत । अमुष्मिन् । मे । लोके ।

अ॒र्धु॒कम् । स्या॒त् । इति॑ । च॒तुरः॑ । अ॒ग्रे ( ) । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ ।
 द्वौ । अथ॑ । ए॒कम् । ए॒षा । वै । प॒रो॒व॒री॒यसी॑ति प॒रः – व॒री॒य॒सि ।
 अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षे॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षा । अ॒मु॒ष्मिन् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के ।
 अ॒र्धु॒कम् । भ॒व॒ति । 19 (66) (अ॒सि॒ष्य॒ती॒ति – जु॒हु॒याथ् – सा॒यं
 प्रा॒त॒रु॒प॒स॒द – श्रु॒तु॒र्वि॒श॒तिः सं – च॒तु॒रो॒ऽग्रे – षोड॑श च) (A3)

6.2.4.1

सु॒व॒र्गं वा ए॒ते लो॒कं य॑न्ति य॒ उप॒स॒द उप॑यन्ति तेषां य॒ उ॒न्न॑यते
 ही॒य॒त ए॒व स नो॑दनेषीति सू॒न्नी॒य॒मि॒व यो वै स्वार्थे॑तां य॒ताऽश्रान्तो॑
 ही॒य॒त उ॒त स नि॒ष्ट्या॑य स॒ह व॑सति तस्मा॑त् स॒कृ॒दु॒न्नी॒य ना॑प॒रमु॒न्नये॑त
 द॒ध्नो॒न्नये॑तैतद्वै प॒शूना॑ रूपं रूपे॑णै॒व प॒शू॒न॒व रु॒न्धे – [ ] 20

6.2.4.1 - Padam

सु॒व॒र्गमि॑ति सु॒वः – गम् । वै । ए॒ते । लो॒कम् । य॑न्ति । ये । उ॒प॒स॒द
 इ॒त्यु॒प – स॒दः । उ॒प॒य॒न्ती॒यु॒प – य॑न्ति । तेषा॑म् । यः । उ॒न्न॑य॒त
 इ॒त्यु॒त् – न॑यते । ही॒य॒ते । ए॒व । सः । न । उ॒दि॒ति । अ॒ने॒षि । इति॑ ।
 सू॒न्नी॒यमि॑ति सु – उ॒न्नी॒य॒म् । इ॒व । यः । वै ।

स्वार्थे॑तामि॒ति स्वार्थ॑-इ॒ताम् । य॒ताम् । श्रान्तः॑ । ही॒यते॑ । उ॒त । सः ।
नि॒ष्ट्याय॑ । स॒ह । व॒सति॑ । तस्मा॑त् । स॒कृत् । उ॒न्नीये॑त्यु॒त्-नी॒य ।
न । अ॒परम् । उ॒दि॒ति । न॒येत॑ । द॒ध्ना । उ॒दि॒ति । न॒येत॑ । ए॒तत् । वै ।
प॒शूनाम् । रू॒पम् । रू॒पेण॑ । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । 20 (50)

6.2.4.2

य॒ज्ञो दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त वि॒ष्णू रू॒पं कृ॒त्वा स पृ॒थि॒वीं प्रा॒वि॒शत्
तं दे॒वा ह॒स्तान्त् स॒ं र॒भ्यै॑च्छन् तमि॒न्द्र उ॒पर्यु॑पर्य॒त्यक्रा॑मत्
सोऽब्र॑वीत् को मा॒ऽयमु॑पर्यु॒पर्य॒त्यक्र॑मी-दि॒त्यहं॑ दु॒र्गे ह॒न्ते॑त्यथ
कस्त्व॑मि॒त्यहं॑ दु॒र्गादा॑ह॒र्तेति॑ सोऽब्र॑वीद् दु॒र्गे वै ह॒न्ताऽवो॑चथा व॒राहो॑ऽयं
ॐ॒वा॒ममो॑षः- [ ] 21

6.2.4.2 - Padam

य॒ज्ञः । दे॒वेभ्यः॑ । नि॒लाय॑त । वि॒ष्णुः । रू॒पम् । कृ॒त्वा । सः ।
पृ॒थि॒वीम् । प्रे॒ति । अ॒वि॒शत् । तम् । दे॒वाः । ह॒स्तान् । स॒ं र॒भ्येति॑
सं - र॒भ्य । ऐ॒च्छन् । तम् । इ॒न्द्रः । उ॒पर्यु॑परी॒त्युपरि॑ - उ॒परि॑ ।
अ॒तीति॑ । अ॒क्रा॒मत् । सः । अ॒ब्र॒वीत् । कः । मा । अ॒यम् ।

उपर्यु॑परीत्यु॑परि॑ – उपरि॑ । अतीति॑ । अ॒क्र॒मीत् । इति॑ । अ॒हम् । दु॒र्ग
इति॑ दुः – गे । ह॒न्ता॑ । इति॑ । अथ॑ । कः । त्वम् । इति॑ । अ॒हम् ।
दु॒र्गादि॑ति दुः – गात् । आह॑र्तेत्या – ह॒र्ता॑ । इति॑ । सः । अ॒ब्रवीत् ।
दु॒र्ग इति॑ दुः – गे । वै । ह॒न्ता॑ । अ॒वोच॑थाः । व॒राहः । अ॒यम् ।
वा॒ममो॑ष इति॑ वा॒म – मो॑षः । 21 (50)

6.2.4.3

स॒प्त॒नां गि॒रीणां॑ प॒रस्ता॑द्वि॒त्तं वैद्य॑मसुराणां बिभ॑र्ति तं ज॒हि
यदि॑ दु॒र्गे ह॒न्ताऽसी॑ति स द॑र्भपु॒ञ्जील॑मुद्-वृ॒ह्य स॒प्त गि॒रीन् भि॑त्त्वा
तम॑हन्थ् सोऽब्र॑वीद् दु॒र्गाद्वा आ॑हर्तावोचथा ए॒तमा ह॑रेति तमे॒भ्यो य॒ज्ञ
ए॒व य॒ज्ञमा॑हरद्यत् तद्वि॒त्तं वैद्य॑मसुराणा-मवि॑न्दन्त तदे॒कं वैद्यै॑
वेदि॑त्वमसुराणां- [ ] 22

6.2.4.3 - Padam

स॒प्त॒नाम् । गि॒री॒णाम् । प॒रस्ता॑त् । वि॒त्तम् । वैद्य॑म् । अ॒सुरा॑णाम् ।
बि॒भर्ति॑ । तम् । ज॒हि । यदि॑ । दु॒र्ग इति॑ दुः – गे । ह॒न्ता॑ ।
अ॒सि । इति॑ । सः । द॑र्भपु॒ञ्जील॑मिति द॑र्भ – पु॒ञ्जील॑म् ।

उ॒द्वृ॒ह्येत्यु॑त् – वृ॒ह्य । स॒प्त । गि॒रीन् । भि॒त्वा । तम् । अ॒हन् । सः ।
अ॒ब्रवी॑त् । दु॒र्गादि॑ति दुः – गात् । वै । आ॒हर्ते॑त्या – ह॒र्ता ।
अ॒वो॒च॒थाः । ए॒तम् । ए॒ति । ह॒र । इ॒ति । तम् । ए॒भ्यः । य॒ज्ञः ।
ए॒व । य॒ज्ञम् । ए॒ति । अ॒हर॑त् । यत् । तत् । वि॒त्तम् । वे॒द्यम् ।
अ॒सुरा॑णाम् । अ॒विन्द॑न्त । तत् । ए॒कम् । वे॒द्यै । वे॒दित्व॑मि॒ति
वे॒दि – त्वम् । अ॒सुरा॑णाम् । 22 (50)

6.2.4.4

वा॑ इ॒यम॑ग्र आ॒सीद् या॒वदा॑सी॒नः प॑रा॒पश्य॑ति ता॒वद् दे॒वानां॑ ते दे॒वा
अ॒ब्रुव॑न्नस्त्वे॒व नो॑ऽस्यामपी॒ति किय॑द्वो दा॒स्याम॒ इति॑ या॒वदि॒यꣳ
स॒लावृ॑की त्रिः प॒रि॒क्राम॑ति ता॒वन्नो॑ द॒त्तेति॑ स इन्द्रः॑ स॒लावृ॑की रू॒पं
कृ॒त्वेमां॑ त्रिः स॒र्वतः॑ प॒र्य॒क्राम॑त् तदि॒माम॑विन्दन्त॒ यदि॒माम॑विन्दन्त॒ तद्
वे॒द्यै वे॒दित्वꣳ– [ ] 23

6.2.4.4 - Padam

वै । इ॒यम् । अ॒ग्रे । आ॒सीत् । या॒वत् । आ॒सी॒नः । प॑रा॒पश्य॑तीति॒
प॑रा – प॒श्य॑ति । ता॒वत् । दे॒वाना॑म् । ते । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । अ॒स्तु ।

ए॒व । नः । अ॒स्याम् । अ॒पीति॑ । इति॑ । किय॑त् । वः । दा॒स्यामः॑ ।
इति॑ । या॒वत् । इ॒यम् । स॒ला॒वृ॒की । त्रिः । परि॒क्राम॑तीति॑
परि॒क्राम॑ति । ता॒वत् । नः । दत्त॑ । इति॑ । सः । इन्द्रः॑ । स॒ला॒वृ॒की ।
रूप॑म् । कृ॒त्वा । इ॒माम् । त्रिः । सर्व॑तः । परी॑ति । अ॒क्राम॑त् ।
तत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । यत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । तत् । वे॒द्यै॑ ॥
वे॒दित्व॑मिति॑ वे॒दि – त्वम् । 23 (50)

6.2.4.5

सा वा इ॒यं॑ स॒र्वे॒व वे॒दिरि॑यति॑ श॒क्ष्या॒मीति॑ त्वा अ॒वमा॑य॒ यज॑न्ते
त्रि॒ंशत् प॒दानि॑ प॒श्चात् ति॒रश्ची॑ भ॒वति॑ षट्त्रि॒ंशत् प्रा॒ची
चतु॑र्वि॒ंशतिः॑ पु॒रस्ता॑त् ति॒रश्ची॑ द॒शद॑श संप॒द्यन्ते॑ द॒शाक्ष॑रा वि॒राडन्नं॑
वि॒राड् वि॒राजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रुन्ध॒ उद्ध॑न्ति॒ यदे॒वास्या॑ अ॒मेध्यं॑ तदप॑
ह॒न्त्युद्ध॑न्ति॒ तस्मा॑दोष॒धयः॑ प॒रा भ॑वन्ति ( ) ब॒र्हिः स्तृ॑णाति॒
तस्मा॑दोष॒धयः॑ पु॒नरा॑ भ॒वन्त्युत्तरं॑ ब॒र्हिष॑ उत्तर॒बर्हिः॑ स्तृ॑णाति॒
प्र॒जा वै ब॒र्हिर्य॑ज॒मान॑ उत्तर॒ बर्हि॑ र्यज॒मान॑-मे॒वा-य॑ज॒माना॑दुत्तरं॑

करोति॑ तस्मा॒द्-यज॑मानो॒ ज्यज॑मानादुत्तरः॑ । 24

6.2.4.5 - Padam

सा । वै । इ॒यम् । सर्वा॑ । ए॒व । वेदिः॑ । इ॒यति॑ । श॒क्ष्या॒मि । इति॑ ।
तु । वै । अ॒वमा॑येत्य॒व – मा॒य । यज॑न्ते । त्रि॒ंशत् । प॒दानि॑ ।
प॒श्चात् । ति॒रश्ची॑ । भ॒वति॑ । षट्त्रि॒ंशदि॑ति षट् – त्रि॒ंशत् । प्रा॒ची ।
चतु॑र्विंशतिरिति॑ चतुः – वि॒ंशतिः॑ । पु॒रस्ता॑त् । ति॒रश्ची॑ ।
दश॑दशेति॑ दश-दश । स॒मिति॑ । प॒द्यन्ते॑ । दशा॑क्षरेति॑ दश-अक्षरा ।
वि॒राडिति॑ वि – राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडिति॑ वि – राट् । वि॒राजे॑ति
वि – राजा॑ । ए॒व । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न – अ॒द्यम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
उ॒दिति॑ । ह॒न्ति । यत् । ए॒व । अ॒स्याः । अ॒मे॒ध्यम् । तत् । अ॒पेति॑ ।
ह॒न्ति । उ॒दिति॑ । ह॒न्ति । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । प॒रेति॑ । भ॒वन्ति॑ ( ) ।
ब॒र्हिः । स्तृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । पु॒नः । ए॒ति । भ॒वन्ति॑ ।
उ॒त्तर॑मित्युत् – तरम् । ब॒र्हिषः॑ । उ॒त्तर॑ब॒र्हिरि॑त्युत्तर – ब॒र्हिः ।
स्तृ॒णाति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । वै । ब॒र्हिः । यज॑मानः ।

उत्तर॒बर्॒हि॒रित्युत्तर॑ – बर्॒हिः । यज॑मानम् । ए॒व । अ॒यज॑मानात् ।

उत्तर॒मित्युत्॑ – तर॒म् । क॒रोति॑ । तस्मा॑त् । यज॑मानः । अ॒यज॑मानात् ।

उत्तर॑ इत्युत् – तरः । 24 (75) (रुन्धे॑ – वा॒ममो॑षो – वे॒दित्व॑मसु॒राणां॑
– वै॒दित्वं॑ – भ॒वन्ति॑ – पञ्च॑वि॒ंशति॑श्च) (A4)

6.2.5.1

यद्वा॑ अ॒नी॒शा॒नो॑ भा॒रमा॑दत्ते वि॒ वै स॑ लि॒शते॑ यद् द्वा॒दश॑

सा॒ह॒स्यो॑प॒सदः॑ स्यु॒स्ति॒स्त्रो॑ऽही॒नस्य॑ य॒ज्ञस्य॑ वि॒लोम॑ क्रि॒येत॑ ति॒स्र ए॒व

सा॒ह॒स्यो॑प॒सदो॑ द्वा॒दशा॑ही॒नस्य॑ य॒ज्ञस्य॑ स॒वीर्य॑त्वा॒याथो॑ स॒लोम॑ क्रि॒यते॑

व॒थ्स॒स्यैकः॑ स्त॒नो॑ भा॒गी हि॑ सोऽथै॒कꣳ स्त॒नं व्र॑तमु॒पैत्य॑थ

द्वा॒वथ॑ त्री॒नथ॑ च॒तुर॑ ए॒तद्वै – [ ] 25

6.2.5.1 - Padam

यत् । वै । अ॒नी॒शा॒नः । भा॒रम् । आ॒दत्त॑ इत्या॑ – द॒त्ते । वी॒ति । वै ।

सः । लि॒शते॑ । यत् । द्वा॒दश॑ । सा॒ह॒स्येति॑ स – अ॒ह॒स्य ।

उ॒प॒सद॑ इत्यु॒प – स॒दः । स्युः । ति॒स्त्रः । अ॒ही॒नस्य॑ । य॒ज्ञस्य॑ ।

वि॒लोमे॑ति वि – लो॒म । क्रि॒येत॑ । ति॒स्रः । ए॒व ।

सा॒हस्ये॑ति स – अ॒हस्य॑ । उप॒सद॑ इत्युप – स॒दः । द्वा॒दश॑ ।
 अ॒हीन॑स्य । य॒ज्ञस्य॑ । स॒वीर्य॑त्वायेति स॒वीर्य॑ – त्वाय॑ । अथो॑ इति ।
 सलो॑मेति स-लो॒म । क्रि॒यते॑ । व॒थ्सस्य॑ । ए॒कः । स्त॒नः । भा॒गी ।
 हि । सः । अथ॑ । ए॒कम् । स्त॒नम् । व्र॒तम् । उपे॑ति । ए॒ति । अथ॑ ।
 द्वौ । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । च॒तुरः । ए॒तत् । वै । 25 (50)

6.2.5.2

क्षु॒रप॒वि नाम॑ व्र॒तं ये॒न प्र जा॒तान् भ्रा॒तृव्यान् नु॒दते॑ प्र॒ति
 ज॒निष्य॑माणा॒नथो॑ क॒नीय॑सैव भूय॒ उपै॑ति च॒तुरोऽग्रे॑ स्त॒नान्
 व्र॒तमु॒पैत्य॑थ त्री॒नथ॑ द्वा॒वथै॒कमे॑त॒द्वै सु॒जघ॑नं नाम॑ व्र॒तं
 तप॑स्य॒ सुव॑र्ग्यम॒थो प्रै॒व जा॑यते प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्य॒वागू
 रा॒ज॒न्यस्य॑ व्र॒तं कू॒रेव॑ वै य॒वागूः कू॒र इव॑- [ ] 26

6.2.5.2 - Padam

क्षु॒रप॒वीति॑ क्षु॒र – प॒वि । नाम॑ । व्र॒तम् । ये॒न । प्रे॑ति । जा॒तान् ।
 भ्रा॒तृव्यान् । नु॒दते॑ । प्र॒तीति॑ । ज॒निष्य॑माणा॒न । अथो॑ इति । क॒नीय॑सा ।
 ए॒व । भूयः॑ । उपे॑ति । ए॒ति । च॒तुरः । अ॒ग्रे । स्त॒नान् । व्र॒तम् ।

उ॒पेति॑ । ए॒ति । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । द्वौ । अथ॑ । ए॒कम् । ए॒तत् । वै ।
सु॒ज॒घ॒न॒मि॒ति सु॒ – ज॒घ॒न॒म् । ना॒म । व्र॒तम् । त॒प॒स्य॒म् । सु॒व॒र्ग्य॒मि॒ति
सु॒वः – ग्य॒म् । अथो॑ इति॑ । प्रेति॑ । ए॒व । जा॒यते॑ । प्र॒जयेति॑
प्र – जया॑ । प॒शुभि॒रिति॑ प॒शु – भिः । य॒वागूः । रा॒ज॒न्य॒स्य । व्र॒तम् ।
क्रू॒रा । इ॒व । वै । य॒वागूः । क्रू॒रः । इ॒व । 26 (50)

6.2.5.3

रा॒ज॒न्यो॑ व॒ज्र॒स्य॒ रू॒पं॑ स॒मृ॒द्ध्य॒ आ॒मि॒क्षा वै॒श्य॒स्य॒ पा॒क॒य॒ज्ञ॒स्य॒
रू॒पं पु॒ष्ट्यै॑ प॒यो ब्रा॒ह्म॒ण॒स्य॒ ते॒जो॑ वै ब्रा॒ह्म॒ण॒स्ते॒जः॒ प॒य॒स्ते॒ज॒सै॒व
ते॒जः॒ प॒य आ॒त्मन् ध॒त्ते ऽथो॑ प॒य॒सा वै ग॒र्भा॒ वर्ध॑न्ते ग॒र्भ इ॒व ख॒लु
वा ए॒ष य॒द् दी॒क्षि॒तो य॒दस्य॑ प॒यो व्र॒तं भ॑व॒त्या॒त्मा॒नमे॒व त॒द् वर्ध॑यति
त्रि॒व्र॒तो॒ वै म॒नुरा॒सीद् द्वि॒व्र॒ता अ॒सुरा॑ ए॒क॒व्र॒ता- [ ] 27

6.2.5.3 - Padam

रा॒ज॒न्यः॑ । व॒ज्र॒स्य॒ । रू॒पम् । स॒मृ॒द्ध्य॒ इति॑ सं-ऋ॒द्ध्यै॑ । आ॒मि॒क्षा ।
वै॒श्य॒स्य॒ । पा॒क॒य॒ज्ञ॒स्येति॑ पा॒क – य॒ज्ञ॒स्य॒ । रू॒पम् । पु॒ष्ट्यै॑ । प॒यः ।
ब्रा॒ह्म॒ण॒स्य॒ । ते॒जः॒ । वै । ब्रा॒ह्म॒णः॒ । ते॒जः॒ । प॒यः॒ । ते॒ज॒सा । ए॒व ।

तेजः । पयः । आत्मन् । धत्ते । अथो इति । पयसा । वै । गर्भाः ।
वर्धन्ते । गर्भः । इव । खलु । वै । एषः । यत् । दीक्षितः । यत् ।
अस्य । पयः । व्रतम् । भवति । आत्मानम् । एव । तत् । वर्धयति ।
त्रिव्रत इति त्रि – व्रतः । वै । मनुः । आसीत् । द्विव्रता इति
द्वि – व्रताः । असुराः । एकव्रता इत्येक – व्रताः । 27 (50)

6.2.5.4

देवाः प्रातर्मध्यंदिने सायं तन् मनोर्व्रतमासीत् पाकयज्ञस्य रूपं पुष्ट्यै
प्रातश्च सायं चासुराणां निर्मध्यं क्षुधो रूपं ततस्ते पराऽभवन्
मध्यंदिने मध्यरात्रे देवानां ततस्तेऽभवन्त् सुवर्गं लोकमायन् यदस्य
मध्यंदिने मध्यरात्रे व्रतं भवति मध्यतो वा अन्नेन भुञ्जते मध्यत एव
तदूर्जं धत्ते भ्रातृव्याभिभूत्यै भवत्यात्मना – [ ] 28

6.2.5.4 - Padam

देवाः । प्रातः । मध्यन्दिने । सायम् । तत् । मनोः । व्रतम् ।
आसीत् । पाकयज्ञस्येति पाक – यज्ञस्य । रूपम् । पुष्ट्यै । प्रातः ।
च । सायम् । च । असुराणाम् । निर्मध्यमिति निः – मध्यम् । क्षुधः ।

रूपम् । ततः । ते । परेति । अभवन् । मध्यन्दिने । मध्यरात्र इति
 मध्य – रात्रे । देवानाम् । ततः । ते । अभवन् । सुवर्गमिति
 सुवः-गम् । लोकम् । आयन् । यत् । अस्य । मध्यन्दिने । मध्यरात्र
 इति मध्य-रात्रे । व्रतम् । भवति । मध्यतः । वै । अन्नेन । भुञ्जते ।
 मध्यतः । एव । तत् । ऊर्जम् । धत्ते । भ्रातृव्याभिभूत्या इति
 भ्रातृव्य – अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । 28 (50)

6.2.5.5

पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति गर्भो वा एष यद् दीक्षितो योनि दीक्षितविमितं
 यद् दीक्षितो दीक्षितविमितात् प्रवसेद् यथा योनेर्गर्भः स्कन्दति
 तादृगेव तन्न प्रवस्तव्यमात्मनो गोपीथायैष वै व्याघ्रः कुलगोपो
 यदग्निस्तस्माद् यद् दीक्षितः प्रवसेत् स एनमीश्वरोऽनूत्थाय हन्तोर्न
 प्रवस्तव्यमात्मनो गुप्त्यै दक्षिणतः शय एतद्वै यजमानस्या ( )
 ऽऽ*यतनञ्स्व एवाऽऽ*यतने शये ऽग्निमभ्यावृत्य शये देवता एव
 यज्ञमभ्यावृत्य शये । 29

6.2.5.5 - Padam

प॒रेति॑ । अ॒स्य॑ । भ्रातृ॑व्यः । भ॒वति॑ । गर्भः॑ । वै । ए॒षः । यत् ।
दी॒क्षितः॑ । यो॒निः । दी॒क्षित॑वि॒मित॑मि॒ति दी॒क्षित॑ – वि॒मित॑म् । यत् ।
दी॒क्षितः॑ । दी॒क्षित॑वि॒मिता॑दि॒ति दी॒क्षित॑ – वि॒मिता॑त् । प्र॒वसे॑दि॒ति
प्र – व॒सेत् । यथा॑ । यो॒नेः । गर्भः॑ । स्क्व॑न्दति । तादृ॑क् । ए॒व ।
तत् । न । प्र॒वस्त॑व्यमि॒ति प्र – व॒स्तव्य॑म् । आ॒त्मनः॑ । गो॒पीथा॑य ।
ए॒षः । वै । व्या॒घ्रः । कु॒लगो॑प इति॑ कुल – गो॒पः । यत् । अ॒ग्निः ।
तस्मा॑त् । यत् । दी॒क्षितः॑ । प्र॒वसे॑दि॒ति प्र – व॒सेत् । सः । ए॒नम् ।
ई॒श्वरः॑ । अ॒नूत्था॑येत्यनु – उ॒त्थाय॑ । ह॒न्तोः॑ । न । प्र॒वस्त॑व्यमि॒ति
प्र – व॒स्तव्य॑म् । आ॒त्मनः॑ । गु॒प्त्यै । दक्षि॑णतः । श॒ये । ए॒तत् । वै ।
यज॑मानस्य ( ) । आ॒यत॑नमि॒त्या – यत॑नम् । स्वे । ए॒व । आ॒यत॑न
इ॒त्या-यत॑ने । श॒ये । अ॒ग्निम् । अ॒भ्यावृ॑त्येत्य॒भि-आ॒वृत्य॑ । श॒ये ।
दे॒वताः॑ । ए॒व । य॒ज्ञम् । अ॒भ्यावृ॑त्येत्य॒भि-आ॒वृत्य॑ । श॒ये । 29 (63)
(ए॒तद्वै-कू॒र इ॒वै-क॒व्रता॑-आ॒त्मना॑-यज॑मानस्य-त्रयो॑दश च) (A5)

6.2.6.1

पु॒रो॒ह॒वि॒षि॑ दे॒व॒य॒ज॒ने॑ या॒ज॒ये॒द्यं॑ का॒म॒ये॒तो॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॑ य॒ज्ञो॑ न॒मे॒द॒भि॑
सु॒व॒र्गं॑ लो॒कं॑ ज॒ये॒दित्ये॒त॒द्वै॑ पु॒रो॒ह॒वि॒र्दे॒व॒य॒ज॒नं॑ य॒स्य॑ हो॒ता॑ प्रा॒त॒र॒नु॒वा॒क
-म॒नु॒ब्रु॒व-न्ना॒ग्नि॒म॒प॒ आ॒दि॒त्य॒म॒भि॑ वि॒प॒श्य॒त्यु॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॑ य॒ज्ञो॑ न॒म॒त्य॒भि॑
सु॒व॒र्गं॑ लो॒कं॑ ज॒य॒त्याप्ते॑ दे॒व॒य॒ज॒ने॑ या॒ज॒ये॒द् -भ्रा॒तृ॒व्य॒व॒न्तं॑ प॒न्थां॑
वा॒ऽधि॒स्प॒र्श॒ये॒त् क॒र्त॒ं वा॒ या॒व॒न्ना॒न॒से॒ या॒त॒वै- [ ] 30

6.2.6.1 - Padam

पु॒रो॒ह॒वि॒षी॑ति॒ पु॒रः-ह॒वि॒षि॑ । दे॒व॒य॒ज॒न॒ इति॑ दे॒व-य॒ज॒ने॑ । या॒ज॒ये॒त् ।
य॒म् । का॒म॒ये॒त । उ॒पे॒ति॑ । ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ ।
न॒मे॒त् । अ॒भी॒ति॑ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः-ग॒म् । लो॒क॒म् । ज॒ये॒त् । इति॑ ।
ए॒त॒त् । वै । पु॒रो॒ह॒वि॒रि॑ति॒ पु॒रः-ह॒विः॑ । दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति॑ दे॒व-य॒ज॒न॒म् ।
य॒स्य॑ । हो॒ता॑ । प्रा॒त॒र॒नु॒वा॒क॒मि॒ति॑ प्रा॒तः-अ॒नु॒वा॒क॒म् । अ॒नु॒ब्रु॒व॒न्नि॒त्य॒नु॒
-ब्रु॒व॒न् । अ॒ग्नि॒म् । अ॒पः॑ । आ॒दि॒त्य॒म् । अ॒भी॒ति॑ । वि॒प॒श्य॒ती॒ति॑
वि-प॒श्य॒ति॑ । उ॒पे॒ति॑ । ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ । न॒म॒ति॑ ।
अ॒भी॒ति॑ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । ज॒य॒ति॑ । आ॒प्ते॑ ।

दे॒वय॑जन॒ इति॑ दे॒व-य॑जने । या॒जये॑त् । भ्रातृ॑व्यवन्तमि॒ति
 भ्रातृ॑व्य-वन्तम् । पन्था॑म् । वा । अधि॑स्पर्शये॒दित्य॑धि-स्पर्श॑येत् ।
 कर्त॑म् । वा । यावत् । न । अन॑से । यात॑वै । 30 (50)

6.2.6.2

न रथा॑यैतद्वा आप्तं॑ दे॒वय॑जनमाप्नोत्ये॒व भ्रातृ॑व्यं नैनं॑ भ्रातृ॑व्य
 आप्नोत्ये॒कोन्न॑ते दे॒वय॑जने या॒जये॑त् पशु॑काम-मे॒कोन्न॑ताद्वै
 दे॒वय॑जनादङ्गि॒रसः॑ पशू॑नसृजन्तान्तरा॑ सदो॑हवि॒र्धाने॑ उन्न॑तः
 स्यादे॒तद्वा ए॒कोन्न॑तं दे॒वय॑जनं पशु॑माने॒व भव॑ति त्र्यु॒न्नते॑ दे॒वय॑जने
 या॒जये॑त् सु॒वर्ग॑कामं त्र्यु॒न्नता॑द्वै दे॒वय॑जनादङ्गि॒रसः॑ सु॒वर्गं लो॒कमा॑य-
 न्तरा॑ ऽऽह॒वनी॑यं च ह॒विर्धा॑नं चो- [ ] 31

6.2.6.2 - Padam

न । रथा॑य । ए॒तत् । वै । आप्त॑म् । दे॒वय॑जनमि॒ति दे॒व - य॑जनम् ।
 आप्नो॑ति । ए॒व । भ्रातृ॑व्यम् । न । ए॒नम् । भ्रातृ॑व्यः । आप्नो॑ति ।
 ए॒कोन्न॑त इत्ये॒क-उ॒न्नते॑ । दे॒वय॑जन॒ इति॑ दे॒व - य॑जने । या॒जये॑त् ।
 पशु॑काममि॒ति पशु॑ - का॒मम् । ए॒कोन्न॑तादित्ये॒क - उ॒न्नता॑त् । वै ।

दे॒व॒य॒ज॒ना॒दि॒ति॒ दे॒व – य॒ज॒ना॒त् । अ॒ङ्गि॒र॒सः । प॒शून् । अ॒सृ॒ज॒न्त ।
 अ॒न्त॒रा । स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॒ इति॑ स॒दः-ह॒वि॒र्धा॒ने । उ॒न्न॒त॒मि॒त्यु॒त्-न॒तम् ।
 स्या॒त् । ए॒त॒त् । वै । ए॒को॒न्न॒त॒मि॒त्ये॒क – उ॒न्न॒तम् । दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति॑
 दे॒व – य॒ज॒नम् । प॒शु॒मा॒नि॒ति॑ प॒शु – मा॒न् । ए॒व । भ॒व॒ति॒ । त्र्यु॒न्न॒त
 इति॑ त्रि – उ॒न्न॒ते । दे॒व॒य॒ज॒न इति॑ दे॒व – य॒ज॒ने । या॒ज॒ये॒त् ।
 सु॒व॒र्ग॒का॒म॒मि॒ति॑ सु॒व॒र्ग – का॒मम् । त्र्यु॒न्न॒ता॒दि॒ति॑ त्रि – उ॒न्न॒ता॒त् ।
 वै । दे॒व॒य॒ज॒ना॒दि॒ति॑ दे॒व – य॒ज॒ना॒त् । अ॒ङ्गि॒र॒सः । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑
 सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । आ॒य॒न् । अ॒न्त॒रा । आ॒ह॒व॒नी॒य॒मि॒त्या-
 ह॒व॒नी॒यम् ॥ च । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑ ह॒विः- धा॒नम् । च । 31 (50)

6.2.6.3

-न्न॒त॒ꣳ स्या॒द॒न्त॒रा ह॒वि॒र्धा॒नं च॒ स॒द॒श्चान्तरा॑ स॒द॒श्च गा॒र्ह॒प॒त्यं
 चै॒त॒द्वै त्र्यु॒न्न॒तं दे॒व॒य॒ज॒नꣳ सु॒व॒र्गमे॒व लो॒कमे॒ति प्र॒ति॒ष्ठि॒ते दे॒व॒य॒ज॒ने
 या॒ज॒ये॒त् प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒ममे॒त॒द्वै प्र॒ति॒ष्ठि॒तं दे॒व॒य॒ज॒नं य॑थ् स॒र्व॒तः स॒मं
 प्र॒त्ये॒व ति॒ष्ठ॒ति य॒न्ना॒न्या अ॒न्या ओ॒ष॒धयो॑ व्य॒ति॒ष॒क्ताः स्यु॑स्तद्-या॒ज॒ये॒त्

प॒शु॒का॒म॒मे॒त॒द्वै॑ प॒शू॒ना॒ꣳ रू॒प॒ꣳ रू॒पे॒णै॒वा॒स्मै॑ प॒शू॒- [ ] 32

6.2.6.3 - Padam

उ॒न्न॒त॒मि॒त्यु॒त् - न॒तम् । स्या॒त् । अ॒न्त॒रा । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑
ह॒विः - धा॒नम् । च । स॒दः । च । अ॒न्त॒रा । स॒दः । च ।
गा॒र्ह॒प॒त्य॒मि॒ति॑ गा॒र्ह - प॒त्यम् । च । ए॒तत् । वै । त्र्यु॒न्न॒त॒मि॒ति॑
त्रि - उ॒न्न॒त॒म् । दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति॑ दे॒व - य॒ज॒नम् । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑
सु॒वः - ग॒म् । ए॒व । लो॒कम् । ए॒ति । प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इति॑ प्र॒ति - स्थि॒ते ।
दे॒व॒य॒ज॒न॒ इति॑ दे॒व - य॒ज॒ने । या॒ज॒ये॒त् । प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म॒मि॒ति॑
प्र॒ति॒ष्ठा - का॒मम् । ए॒तत् । वै । प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒मि॒ति॑ प्र॒ति - स्थि॒तम् ।
दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति॑ दे॒व - य॒ज॒नम् । य॒त् । स॒र्व॒तः । स॒मम् । प्र॒ती॒ति॑ ।
ए॒व । ति॒ष्ठ॒ति॑ । य॒त्र । अ॒न्या॒अ॒न्या॒ इत्य॒न्याः - अ॒न्याः । ओ॒ष॒ध॒यः ।
व्य॒ति॒ष॒क्ता॒ इति॑ वि - अ॒ति॒ष॒क्ताः । स्युः । त॒त् । या॒ज॒ये॒त् ।
प॒शु॒का॒म॒मि॒ति॑ प॒शु - का॒मम् । ए॒तत् । वै । प॒शू॒ना॒म् । रू॒पम् ।
रू॒पे॒ण । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । 32 (50)

6.2.6.4

न॒व रु॒न्धे प॒शु॒मा॒ने॒व भ॒वति॑ नि॒र्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒ते दे॒व॒य॒ज॒ने या॒ज॒ये॒द्यं
 का॒म॒ये॒त नि॒र्ऋ॒त्या॒स्य य॒ज्ञं ग्रा॒ह॒ये॒य॒मि॒त्ये॒त॒द्वै नि॒र्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒तं
 दे॒व॒य॒ज॒नं य॑थ् स॒दृ॒श्यै स॒त्या ऋ॒क्षं नि॒र्ऋ॒त्यै॒वा॒स्य य॒ज्ञं ग्रा॒ह॒य॒ति
 व्या॒वृ॒त्ते दे॒व॒य॒ज॒ने या॒ज॒ये॒द् व्या॒वृ॒त्का॒मं यं॑ पा॒त्रे वा त॒ल्पे वा
 मी॒मा॒ꣳसे॒रन् प्रा॒ची॒न॒मा॒ह॒व॒नी॒यात् प्र॒व॒ण॒ꣳ स्या॒त् प्र॒ती॒ची॒नं
 गा॒र्ह॒प॒त्या॒दे॒त॒द्वै व्या॒वृ॒त्तं दे॒व॒य॒ज॒नं वि॑ पा॒प्म॒ना ( ) भ्रा॒तृ॒व्ये॒णा-
 ऽऽ*व॑र्त॒ते नैनं॑ पा॒त्रे न त॒ल्पे मी॒मा॒ꣳ सन्ते॑ का॒र्ये दे॒व॒य॒ज॒ने
 या॒ज॒ये॒द्-भू॒ति॒का॒मं का॒र्यो वै पु॒रु॒षो भ॒व॒त्ये॒व । 33

6.2.6.4 - Padam

अ॒वे॒ति । रु॒न्धे । प॒शु॒मा॒नि॒ति प॒शु - मा॒न् । ए॒व । भ॒व॒ति ।
 नि॒र्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒त इति॑ नि॒र्ऋ॒ति - गृ॒ही॒ते । दे॒व॒य॒ज॒न इति॑
 दे॒व-य॒ज॒ने । या॒ज॒ये॒त् । यम् । का॒म॒ये॒त । नि॒र्ऋ॒त्ये॒ति निः-ऋ॒त्या ।
 अ॒स्य । य॒ज्ञम् । ग्रा॒ह॒ये॒यम् । इति॑ । ए॒तत् । वै । नि॒र्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒त॒मि॒ति
 नि॒र्ऋ॒ति - गृ॒ही॒तम् । दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति दे॒व - य॒ज॒नम् । यत् ।

सदृश्यै॑ । स॒त्याः । ऋ॒क्षम् । निर्ऋ॒त्येति॑ निः-ऋ॒त्या । ए॒व । अ॒स्य ।
य॒ज्ञम् । ग्रा॒हय॑ति । व्या॒वृत्त॑ इति॑ वि-आ॒वृत्ते॑ । दे॒वय॑जन॒ इति॑
दे॒व - य॑जने । या॒जये॑त् । व्या॒वृत्काम॑मिति॑ व्या॒वृत्-काम॑म् । यम् ।
पा॒त्रे॑ । वा । त॒ल्पे॑ । वा । मी॒माँसे॑रन् । प्रा॒चीन॑म् । आ॒हव॑नीयादित्या॑
-ह॒वनीया॑त् । प्र॒वण॑मिति॑ प्र - व॒नम् । स्या॒त् । प्र॒तीची॑नम् ।
गा॒र्हप॑त्यादिति॑ गा॒र्ह - प॑त्यात् । ए॒तत् । वै । व्या॒वृत्त॑मिति॑
वि - आ॒वृत्त॑म् । दे॒वय॑जन॒मिति॑ दे॒व - य॑जनम् । वी॒ति ।
पा॒प्मना॑ ( ) । भ्रातृ॑व्येण । ए॒ति । वर्त॑ते । न । ए॒नम् । पा॒त्रे॑ । न ।
त॒ल्पे॑ । मी॒माँस॑न्ते । का॒र्ये॑ । दे॒वय॑जन॒ इति॑ दे॒व-य॑जने । या॒जये॑त् ।
भू॒तिकाम॑मिति॑ भू॒ति - का॒मम् । का॒र्यः । वै । पु॒रुषः॑ । भ॒वति॑ ।

ए॒व । 33 (68)

(या॒तवै॑ - ह॒विर्धा॑निं च - प॒शून् - पा॒प्मना॑ - ऽष्टा॑दश च) (A6)

6.2.7.1

तेभ्य॑ उत्तर॑वेदिः॒ सि॒॒॒ही॑ रूपं॒ कृ॒त्वो॒भया॑-नन्तरा॒ऽप॒क्र॒म्याति॑ष्ठत् ते
दे॒वा अ॒मन्य॑न्त य॒तरान्॑ वा इ॒यमु॑पाव॒थ्स्य॑ति त इ॒दं भ॒विष्य॑न्तीति
तामु॑पा॒मन्त्र॑यन्त सा॒ब्रवी॑द् वरं॑ वृ॒णै सर्वा॑न् मया॒ कामा॑न् व्य॒श्नव॑थ
पूर्वा॑ तु मा॒ग्नेरा॑हुतिर॒श्नव॑ता इति॒ तस्मा॑दुत्तर॑वेदिं॒ पूर्वाम॑ग्ने-
व्या॒घार॑यन्ति॒ वारे॑वृ॒त॒ ह्यस्यै॑ श॒म्यया॑ परि॒ मिमी॑ते- [ ] 34

6.2.7.1 - Padam

तेभ्यः॑ । उत्तर॑वेदि॒रित्यु॑त्तर - वेदिः॑ । सि॒॒॒हीः॑ । रूप॑म् । कृ॒त्वा ।
उ॒भया॑न् । अ॒न्तरा॑ । अ॒प॒क्र॒म्येत्य॑प - क्र॒म्य । अ॒ति॒ष्ठत् । ते॑ । दे॒वाः ।
अ॒मन्य॑न्त । य॒तरान्॑ । वै । इ॒यम् । उ॒पाव॑थ्स्य॒तीत्यु॑प-आ॒व॒थ्स्य॑ति ।
ते॑ । इ॒दम् । भ॒विष्य॑न्ति । इति॑ । ताम् । उ॒पेति॑ । अ॒मन्त्र॑यन्त । सा ।
अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । सर्वा॑न् । मया॑ । कामा॑न् । वी॒ति ।
अ॒श्नव॑थ । पूर्वा॑म् । तु । मा । अ॒ग्नेः । आ॒हुति॑रित्या - हु॒तिः ।
अ॒श्नव॑तै । इति॑ । तस्मा॑त् । उत्तर॑वेदि॒मित्यु॑त्तर - वेदि॑म् । पूर्वा॑म् ।

अ॒ग्नेः॑ । व्या॒घ्रा॒यन्ती॑ति॒ वि-आ॒घ्रा॒यन्ति॑ । वा॒रे॒वृ॒तमि॑ति॒ वा॒रे-वृ॒तम् ।
हि॒ । अ॒स्यै॑ । श॒म्यया॑ । प॒रीति॑ । मि॒मीते॑ । 34 (50)

6.2.7.2

मा॒त्रैवा॒स्यै सा॒थो यु॒क्तेनै॑व यु॒क्तम॑व रु॒न्धे वि॒त्ताय॑नी मे॒ऽसी॒त्याह॑
वि॒त्ता ह्ये॒नाना॑वत् ति॒क्ताय॑नी मे॒ऽसी॒त्याह॑ ति॒क्तान् ह्ये॒नाना॑वद॒वता॑न्मा
नाथि॒तमि॒त्याह॑ नाथि॒तान् ह्ये॒नाना॑वद॒वता॑न्मा व्यथि॒तमि॒त्याह॑ व्यथि॒तान्
ह्ये॒नाना॑वद्-वि॒दे॒रग्नि॑र्न॒भो ना॒मा- [ ] 35

6.2.7.2 - Padam

मा॒त्रा॑ । ए॒व । अ॒स्यै॑ । सा । अ॒थो इति॑ । यु॒क्तेन॑ । ए॒व । यु॒क्तम् ।
अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वि॒त्ताय॑नीति॒ वि॒त्त - अ॒यनी॑ । मे॒ । अ॒सि॒ । इति॑ ।
आ॒ह । वि॒त्ता । हि॒ । ए॒नान् । आ॒वत् । ति॒क्ताय॑नीति॒ ति॒क्त - अ॒यनी॑ ।
मे॒ । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह । ति॒क्तान् । हि॒ । ए॒नान् । आ॒वत् ।
अ॒वता॑त् । मा॒ । नाथि॒तम् । इति॑ । आ॒ह । नाथि॒तान् । हि॒ । ए॒नान् ।
आ॒वत् । अ॒वता॑त् । मा॒ । व्यथि॒तम् । इति॑ । आ॒ह । व्यथि॒तान् ।
हि॒ । ए॒नान् । आ॒वत् । वि॒देः॑ । अ॒ग्निः॑ । न॒भः॑ । ना॒म । 35 (50)

6.2.7.3

अ॒ग्ने॑ अ॒ङ्गिर॑ इति॒ त्रिर्हर॑ति॒ य ए॒वैषु॑ लो॒केष्व॒ग्नय॑-स्ताने॒वाव॑ रुन्धे॒
तू॒ष्णीं॑ चतु॒र्थं॑ ह॒रत्य॑नि-रु॒क्तमे॒वाव॑ रुन्धे॒ सि॒न्ही॑रसि॒
महि॑षी॒रसी॒त्याह॑ सि॒न्हीर्ह्य॑षा॒ रूपं॑ कृ॒त्वोभ॑या-नन्तरा॒ ऽप॒क्रम्या॑ति॒ष्ठदु॒रु
प्र॒थस्वो॑रु॒ ते य॒ज्ञप॑तिः॒ प्रथ॑ता॒मित्या॑ह॒ यज॑मानमे॒व प्र॒जया॑ प॒शुभिः॑

प्रथयति ध्रुवा- [ ] 36

6.2.7.3 - Padam

अ॒ग्ने॑ । अ॒ङ्गिरः॑ । इति॒ । त्रिः॑ । ह॒रति॑ । ये॒ । ए॒व । ए॒षु । लो॒केषु॑ ।
अ॒ग्नयः॑ । तान् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॒ । तू॒ष्णीम् । चतु॒र्थम् । ह॒रति॑ ।
अ॒निरु॑क्त॒मित्य॑निः - उ॒क्तम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॒ । सि॒न्हीः॑ ।
अ॒सि । म॒हिषीः॑ । अ॒सि । इति॒ । आ॒ह । सि॒न्हीः॑ । हि॒ । ए॒षा ।
रू॒पम् । कृ॒त्वा । उ॒भ्यान् । अ॒न्तरा॑ । अ॒प॒क्रम्ये॑त्यप - क्र॒म्य ।
अ॒तिष्ठ॑त् । उ॒रु । प्र॒थस्व॑ । उ॒रु । ते॒ । य॒ज्ञप॑तिरिति॒ य॒ज्ञ - प॑तिः ।
प्र॒थता॑म् । इति॒ । आ॒ह । य॒जमा॑नम् । ए॒व । प्र॒जये॑ति प्र - जया॑ ।
प॒शुभि॑रिति॒ प॒शु - भिः॑ । प्र॒थय॑ति । ध्रु॒वा । 36 (50)

6.2.7.4

ऽसीति स॒ ह॒न्ति॒ धृ॒त्यै॒ दे॒वेभ्यः॑ शु॒न्धस्व॑ दे॒वेभ्यः॑ शु॒भस्वेत्य॑व
चो॒क्षति॑ प्र च॒ किर॑ति शु॒द्ध्यै॑ इन्द्र॒घोष॑स्त्वा वसु॒भिः पु॒रस्ता॑त्
पा॒त्वित्या॑ह दि॒ग्भ्य ए॒वैनां॑ प्रो॒क्षति॑ दे॒वाश्चे॒दु-त्तर॑वेदि॒रुपा॑ववर्ती॒हैव॑ वि
जया॑महा इत्यसु॒रा वज्र॑मु॒द्यत्य॑ दे॒वानभ्या॑यन्त॒ तानिन्द्र॑घो॒षो वसु॑भिः

पु॒रस्ता॑दपा- [ ] 37

6.2.7.4 - Padam

अ॒सि । इति॑ । स॒मिति॑ । ह॒न्ति । धृ॒त्यै॑ । दे॒वेभ्यः॑ । शु॒न्धस्व॑ ।
दे॒वेभ्यः॑ । शु॒भस्व॑ । इति॑ । अ॒वेति॑ । च॒ । उ॒क्षति॑ । प्रेति॑ । च॒ ।
कि॒रति॑ । शु॒द्ध्यै॑ । इन्द्र॒घोष॑ इतीन्द्र - घो॒षः । त्वा॒ । वसु॑भिरिति॒
वसु॑ - भिः । पु॒रस्ता॑त् । पा॒तु । इति॑ । आ॒ह । दि॒ग्भ्य इति॑
दिक् - भ्यः॑ । ए॒व । ए॒नाम् । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । दे॒वान् । च॒ । इत् ।
उत्तर॑वेदिरित्युत्तर - वे॒दिः । उपा॑ववर्तीत्युप - आ॒ववर्ति॑ । इ॒ह । ए॒व ।
वीति॑ । जया॑महै । इति॑ । अ॒सुराः॑ । वज्र॑म् । उ॒द्यत्ये॑त्युत् - य॒त्य ।

दे॒वान् । अ॒भी॒ति॑ । आ॒य॒न्त॑ । ता॒न् । इन्द्र॑घोष ई॒तीन्द्र॑ – घोषः ।
वसु॑भिरि॒ति वसु॑ – भिः । पु॒रस्ता॑त् । अ॒पे॒ति॑ । 37 (50)

6.2.7.5

–नुद॑त॒ मनो॑जवाः पि॒तृभि॑र्दक्षि॒णतः॑ प्र॒चे॒ता रु॒द्रैः
पश्चा॑द्–वि॒श्वकर्मा॑ऽऽदि॒त्यैरु॒त्तर॑तो यदे॒वमु॒त्तर॑वेदिं प्रो॒क्षति॑ दि॒ग्भ्य
ए॒व तद्–यज॑मानो भ्रातृ॒व्यान् प्र॑ णुद॑त इन्द्रो॒ यती॑न्थ् सा॒लावृ॑केभ्यः
प्राय॑च्छत् ता॒न् दक्षि॑णत उत्तर॒वेद्या॑ आद॒न् यत् प्रो॒क्षणी॑ना–मु॒च्छिष्ये॑त
तद् दक्षि॑णत उत्तर॒वेद्यै॑ नि नये॑द्–यदे॒व तत्र॑ कू॒रं तत् तेन॑ शमय॒ति
यं द्वि॒ष्यात् तं ध्या॑येच्छु॒चै ( ) वै॒नम॑र्पयति । 38

6.2.7.5 - Padam

अनु॑द॒त । मनो॑जवा इति॒ मनः॑ – ज॒वाः । पि॒तृभि॑रि॒ति पि॒तृ – भिः ।
दक्षि॑णतः । प्र॒चे॒ता इति॒ प्र – चे॒ताः । रु॒द्रैः । पश्चा॑त् । वि॒श्वकर्मे॑ति
वि॒श्व – कर्मा॑ । आ॒दि॒त्यैः । उ॒त्तर॑त इत्यु॒त् – त॒रतः॑ । यत् । ए॒वम् ।
उत्तर॑वेदिमित्यु॒त्तर – वे॒दिम् । प्रो॒क्षती॑ति प्र– उ॒क्षति॑ । दि॒ग्भ्य इति॑
दिक् – भ्यः । ए॒व । तत् । यज॑मानः । भ्रातृ॒व्यान् । प्रे॒ति । नु॒दते॑ ।

इन्द्रः । यतीन् । सालावृकेभ्यः । प्रैति । अयच्छत् । तान् ।
दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर – वेद्याः । आदन् । यत् ।
प्रोक्षणीनामिति प्र – उक्षणीनाम् । उच्छिष्येतेत्युत् – शिष्येत । तत् ।
दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर – वेद्यै । नीति । नयेत् । यत् । एव ।
तत्र । क्रूरम् । तत् । तेन । शमयति । यम् । द्विष्यात् । तम् । ध्यायेत् ।
शुचा ( ) । एव । एनम् । अर्पयति । 38 (53)

(मिमीते – नाम – ध्रुवा – ऽप – शुचा – त्रीणि च) (A7)

6.2.8.1

सोत्तरवेदिर्ब्रवीथ् सर्वान् मया कामान् व्यश्नवथेति ते देवा
अकामयन्तासुरान् भ्रातृव्यानभि भवेमेति तेऽजुहवुः सि॒न्हीरसि
सपत्नसाही स्वाहेति तेऽसुरान् भ्रातृव्या-नभ्यभवन् तेऽसुरान्
भ्रातृव्या-नभिभूयाकामयन्त प्रजां विन्देमहीति तेऽजुहवुः सि॒न्हीरसि
सुप्रजावनिः स्वाहेति ते प्रजामविन्दन्त ते प्रजां वित्त्वा- [ ] 39

6.2.8.1 - Padam

सा । उत्तरवे॒दिरित्यु॑त्तर-वे॒दिः । अब्र॑वीत् । सर्वान् । मया॑ । कामान् ।
वी॒ति । अ॒श्नव॑थ । इति॑ । ते । दे॒वाः । अ॒काम॑यन्त । असु॑रान् ।
भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भीति॑ । भवे॑म । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । स॒पत्न॑साहीति स॒पत्न॑ – सा॒ही । स्वाहा॑ । इति॑ । ते ।
असु॑रान् । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भीति॑ । अ॒भवन् । ते । असु॑रान् ।
भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भिभू॑येत्यभि – भूय॑ । अ॒काम॑यन्त । प्र॒जामि॑ति
प्र-जाम् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः । अ॒सि ।
सुप्र॒जाव॑निरिति सुप्र॒जा – व॑निः । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । प्र॒जामि॑ति
प्र-जाम् । अ॒विन्द॑न्त । ते । प्र॒जामि॑ति प्र – जाम् । वि॒त्त्वा । 39 (50)

6.2.8.2

ऽकाम॑यन्त प॒शून् वि॒न्देम॑हीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्हीर॑सि रा॒यस्पो॑षव॒निः
स्वाहे॑ति ते प॒शून्वि॒न्दन्त ते प॒शून् वि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त प्र॒तिष्ठां
वि॒न्देम॑हीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही-र॑स्यादि॒त्यव॑निः स्वाहे॑ति त इ॒मां

प्रति॑ष्ठाम॑विन्दन्त॑ त इ॒मां प्रति॑ष्ठां वि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त॑ दे॒वता॑ आ॒शिष॑
उपे॒यामे॑ति॑ तेऽजु॒हवुः॑ सि॒न्ही॒रस्या॑ वह॑ दे॒वान् दे॒वय॑ते- [ ] 40

6.2.8.2 - Padam

अ॒काम॑यन्त॑ । प॒शून् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । रा॒यस्पोष॑वनि॒रिति॑ रा॒यस्पोष॑ – वनिः॑ । स्वाहा॑ ॥ इति॑ । ते ।
प॒शून् । अ॒विन्द॑न्त॑ । ते । प॒शून् । वि॒त्त्वा । अ॒काम॑यन्त॑ । प्रति॑ष्ठामि॒ति
प्रति॑ – स्था॒म् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । आ॒दि॒त्यव॑नि॒रित्या॑दि॒त्य – वनिः॑ । स्वाहा॑ ॥ इति॑ । ते ।
इ॒माम् । प्रति॑ष्ठामि॒ति प्रति॑ – स्था॒म् । अ॒विन्द॑न्त॑ । ते । इ॒माम् ।
प्रति॑ष्ठामि॒ति प्रति॑ – स्था॒म् । वि॒त्त्वा । अ॒काम॑यन्त॑ । दे॒वताः॑ ।
आ॒शिष॑ इत्या॑ – शिषः॑ । उपे॒ति । इ॒याम् । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः ।
सि॒न्हीः । अ॒सि । एति॑ । वह॑ । दे॒वान् ।
दे॒वय॑त इति॑ दे॒व – य॑ते । 40 (50)

6.2.8.3

यज॑मानाय॒ स्वा॒हेति॑ ते॒ दे॒वता॑ आ॒शिष॑ उपा॒यन् पञ्च॑ कृ॒त्वो
व्या॒घार॑यति॒ पञ्चा॑क्षरा॒ पङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॒न्धे ऽक्ष॑णया
व्या॒घार॑यति॒ तस्मा॑दक्ष॒णया॒ पश॑वोऽङ्गानि॒ प्रहर॑न्ति॒ प्रति॑ष्ठित्यै
भू॒तेभ्य॑स्त्वेति॒ स्रुच॑मु॒द्गृह्णा॑ति॒ य ए॒व दे॒वा भू॒तास्तेषां॑ तद्-भा॒गधे॒यं
ता॒ने॒व ते॒न प्री॑णाति॒ पौतु॑द्र॒वान् परि॑धीन् परि॒ दधा॑त्येषां- [ ] 41

6.2.8.3 - Padam

यज॑मानाय । स्वा॒हा । इति॑ । ते॒ । दे॒वताः॑ । आ॒शिष॑ इत्या - शिषः ।
उ॒पेति॑ । आ॒यन् । पञ्च॑ । कृ॒त्वः । व्या॒घार॑यतीति॒ वि - आ॒घार॑यति ।
पञ्चा॑क्षरेति॒ पञ्च॑-अ॒क्षरा॒ । पङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तः । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व ।
अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒क्ष॒णया॒ । व्या॒घार॑यतीति॒ वि-आ॒घार॑यति । तस्मा॑त् ।
अ॒क्ष॒णया॒ । पश॑वः । अ॒ङ्गानि॒ । प्रेति॑ । हर॑न्ति । प्रति॑ष्ठित्या इति
प्रति॑ - स्थि॒त्यै । भू॒तेभ्यः॑ । त्वा । इति॑ । स्रुच॑म् । उ॒दि॒ति । गृ॒ह्णा॑ति ।
ये । ए॒व । दे॒वाः । भू॒ताः । तेषा॑म् । तत् । भा॒गधे॒यमि॑ति॒ भा॒ग-धे॒यम् ।

तान् । ए॒व । ते॒न । प्री॒णा॒ति । पौ॒तु॒द्र॒वान् । परि॒धी॒नि॒ति परि – धीन् ।
परी॒ति । द॒धा॒ति । ए॒षाम् । 41 (50)

6.2.8.4

लो॒का॒नां वि॒धृ॒त्या अ॒ग्ने॒स्त्र॒यो ज्या॒याँसो॒ भ्रा॒तर आ॒सन् ते
दे॒वे॒भ्यो ह॒व्यं व॒हन्तः॑ प्रा॒मी॒यन्त सो॒ऽग्नि॒र॒बि॒भे॒दित्थं वा॒व
स्य आ॒र्ति॒मा॒रि॒ष्य॒तीति॑ स नि॒ला॒य॒त स यां व॒न॒स्प॒ति॒ष्व॒व॒स॒तां
पू॒तु॒द्रौ या॒मो॒ष॒धीषु॒ ताँ सु॒ग॒न्धि॒ते॒ज॒ने यां प॒शुषु॒ तां पे॒त्व॒स्यान्त॒रा
शृ॒ङ्गे तं दे॒व॒ताः प्र॒ष॒मै॒च्छन् तम॒न्व॒वि॒न्दन् तम॒ब्रु॒व- [ ] 42

6.2.8.4 - Padam

लो॒का॒ना॒म् । वि॒धृ॒त्या इति॑ वि॒-धृ॒त्यै । अ॒ग्नेः । त्र॒यः । ज्या॒याँ॒सः ।
भ्रा॒तरः । आ॒सन् । ते । दे॒वे॒भ्यः । ह॒व्यम् । व॒हन्तः॑ । प्रेति॑ ।
अ॒मी॒यन्त । सः । अ॒ग्निः । अ॒बि॒भेत् । इ॒त्थम् । वा॒व । स्यः ।
आ॒र्ति॒म् । एति॑ । अ॒रि॒ष्य॒ति । इति॑ । सः । नि॒ला॒य॒त । सः । या॒म् ।
व॒न॒स्प॒तिषु॑ । अ॒व॒सत् । ता॒म् । पू॒तु॒द्रौ । या॒म् । ओ॒ष॒धीषु॑ । ता॒म् ।
सु॒ग॒न्धि॒ते॒ज॒न इति॑ सु॒ग॒न्धि – ते॒ज॒ने । या॒म् । प॒शुषु॑ । ता॒म् ।

पै॒त्वस्य॑ । अ॒न्तरा॑ । शृ॒ङ्गे इति॑ । तम् । दे॒वताः॑ । प्रै॒षमि॑ति प्र-ए॒षम् ।
ऐ॒च्छन् । तम् । अ॒न्वि॑ति । अ॒वि॒न्दन् । तम् । अ॒ब्रु॒वन् । 42 (50)

6.2.8.5

-न्नुप॑ न आ॒ वर्त॑स्व ह॒व्यं नो॑ व॒हेति॑ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै यदे॒व
गृ॒ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑ ब॒हिः परि॑धि स्क्॒न्दात् तन्मे॑ भ्रातृ॑णां
भा॒गधे॑यम॒सदि॑ति तस्मा॒द्-यद्-गृ॒ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑ ब॒हिः परि॑धि
स्क्॒न्दति॑ तेषां॑ तद् भा॒गधे॑यं ता॒ने॒व ते॒न प्री॑णाति सोऽम॑न्यतास्थन्वन्तो॑
मे पूर्वे॑ भ्रा॒तरः॑ प्रा॒मेष॑तास्थानि॑ शा॒तया॑ इति॑ स या॒न्य- [ ] 43

6.2.8.5 - Padam

उ॒पेति॑ । नः॑ । ए॒ति । वर्त॑स्व । ह॒व्यम् । नः॑ । व॒ह । इति॑ । सः ।
अ॒ब्र॒वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । यत् । ए॒व । गृ॒ही॒तस्य॑ । आ॒हु॒तस्य॑ ।
ब॒हिः परि॑धीति॑ ब॒हिः - परि॑धि । स्क्॒न्दात् । तत् । मे॑ । भ्रातृ॑णाम् ।
भा॒गधे॑यमि॒ति भा॒ग - धे॑यम् । अ॒सत् । इति॑ । तस्मा॑त् । यत् ।
गृ॒ही॒तस्य॑ । आ॒हु॒तस्य॑ । ब॒हिः परि॑धीति॑ ब॒हिः - परि॑धि । स्क्॒न्दति॑ ।
तेषा॑म् । तत् । भा॒गधे॑यमि॒ति भा॒ग - धे॑यम् । ता॒न् । ए॒व । ते॒न ।

प्रीणाति । सः । अमन्यत । अस्थन्वन्त इत्यस्थन् - वन्तः । मे ।
पूर्वे । भ्रातरः । प्रेति । अमेषत । अस्थानि । शातयै । इति । सः ।
यानि । 43 (50)

6.2.8.6

-स्थान्यशातयत् तत् पूतुद्रव-भवद्-यन्माꣳ समुपमृतं तद्-गुल्गुलु
यदेतान्त् संभारान्त् सं भरत्यग्निमेव तथ् संभरत्यग्नेः पुरीष-
मसीत्याहाग्नेर्ह्येतत् पुरीषं यथ् संभारा अथो खल्वाहुरेते वावैनं ते
भ्रातरः परि शोरे यत् पौतुद्रवाः परिधय इति । 44

6.2.8.6 - Padam

अस्थानि । अशातयत् । तत् । पूतुद्रु । अभवत् । यत् । माꣳसम् ।
उपमृतमित्युप - मृतम् । तत् । गुल्गुलु । यत् । एतान् ।
संभारानिति सं - भारान् । सम्भरतीति सं-भरति । अग्निम् । एव ।
तत् । समिति । भरति । अग्नेः । पुरीषम् । असि । इति । आह ।
अग्नेः । हि । एतत् । पुरीषम् । यत् । संभारा इति सं - भाराः ।
अथो इति । खलु । आहुः । एते । वाव । एनम् । ते । भ्रातरः ।

परी॑ति । शो॒रे । यत् । पौ॑तुद्र॒वाः । परि॑धय॒ इति॑ परि॒-धयः॑ ।

इति॑ । 44 (44) (वि॒त्वा - दे॑वय॒त - ए॒षा - म॑ब्रुवन् - या॒नि -
चतु॑श्चत्वारि॒ंशच्च॑) (A8)

6.2.9.1

ब॒द्धम॑व॒ स्य॑ति वरुणपाशादे॒वैने॑ मुञ्च॑ति प्र॒णेने॑क्ति मे॒ध्ये ए॒वैने॑
करो॑ति सावि॒त्रिय॑र्चा हु॒त्वा ह॑वि॒र्धाने॑ प्र॒ वर्त॑यति स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वैने॑
प्र॒ वर्त॑यति वरु॒णो वा ए॒ष दु॒र्वागु॑भयतो॒ बद्धो॑ यदक्षः स
यदु॒थ् स॒र्जेद्-य॑जमानस्य गृ॒हा-न॑भ्यु॒त्स॒र्जेथ् सु॒वाग्दे॑व दु॒र्या॒ञ्
आ वदे॑त्याह गृ॒हा वै दु॒र्याः शान्त्यै॑ प॒त्न्यु- [ ] 45

6.2.9.1 - Padam

ब॒द्धम् । अवे॑ति । स्य॑ति । वरुणपाशादिति॑ वरुण - पाशात् । ए॒व ।
ए॒ने इति॑ । मुञ्च॑ति । प्रेति॑ । ने॒ने॒क्ति । मे॒ध्ये इति॑ । ए॒व । ए॒ने इति॑ ।
करो॑ति । सावि॒त्रिया । ऋ॒चा । हु॒त्वा । ह॑वि॒र्धाने॑ इति॑ ह॒विः - धाने॑ ।
प्रेति॑ । वर्त॑यति । स॒वितृ॑प्रसूत इति॑ स॒वितृ॑ - प्र॒सूतः । ए॒व ।
ए॒ने इति॑ । प्रेति॑ । वर्त॑यति । वरु॒णः । वै । ए॒षः ।

दु॒र्वा॒गि॒ति॒ दुः-वाक् । उ॒भय॑तः । ब॒द्धः । यत् । अ॒क्षः । सः । यत् ।
 उ॒थ्स॑र्जे॒दित्यु॑त् - स॒र्जेत् । यज॑मानस्य । गृ॒हान् । अ॒भ्यु॒थ्स॑र्जे॒दित्य॑भि
 -उ॒थ्स॑र्जेत् । सु॒वा॒गि॒ति॒ सु - वाक् । दे॒व । दु॒र्यान् । ए॒ति । व॒द ।
 इति॑ । आ॒ह । गृ॒हाः । वै । दु॒र्याः । शान्त्यै॑ । प॒त्नी । 45 (50)

6.2.9.2

पा॒नक्ति॑ प॒त्नी हि॑ स॒र्वस्य॑ मि॒त्रं मि॒त्रत्वा॑य यद्वै प॒त्नी य॒ज्ञस्य॑ करोति॑
 मि॒थुनं॑ तदथो॑ प॒त्निया॑ ए॒वैष य॒ज्ञस्या॑-न्वा॒रंभो॑ऽन॒वच्छि॑त्यै॒ वर्त्म॑ना वा
 अ॒न्वित्य॑ य॒ज्ञं र॒क्षां॑सि जिघा॑सन्ति॒ वैष्ण॑वीभ्या॒मृग्भ्यां॑ व॒र्त्मनो॑
 र्जु॒होति॑ य॒ज्ञो वै वि॒ष्णुर्य॒ज्ञादे॒व र॒क्षां॑स्यप॒ हन्ति॑ यद॒ध्वर्यु॑-र॒नग्ना-
 वा॒हुतिं॑ जुहु॒या-द॒न्धोऽध्व॑र्युः स्याद्-र॒क्षां॑सि य॒ज्ञं ह॒न्युर्- [ ] 46

6.2.9.2 - Padam

उ॒पेति॑ । अ॒नक्ति॑ । प॒त्नी । हि । स॒र्वस्य॑ । मि॒त्रम् । मि॒त्रत्वा॑येति॑
 मि॒त्र - त्वा॑य । यत् । वै । प॒त्नी । य॒ज्ञस्य॑ । करो॑ति । मि॒थुन॑म् ।
 तत् । अथो॑ इति॑ । प॒त्नियाः । ए॒व । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वा॒रंभो॑
 इत्य॑नु - आ॒रंभः । अ॒न॒वच्छि॑त्या इत्य॑न॒व - छि॑त्यै । वर्त्म॑ना । वै ।

अ॒न्वित्ये॒त्यनु॑ – इत्य॑ । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । जि॒घा॑सन्ति ।
वै॒ष्ण॒वी॒भ्याम् । ऋ॒ग्भ्या॑मित्यृक्-भ्याम् । वर्त्म॑नोः । जु॒होति॑ । य॒ज्ञः ।
वै । वि॒ष्णुः । य॒ज्ञात् । ए॒व । रक्षा॑सि । अपे॑ति । ह॒न्ति । यत् ।
अ॒ध्व॒र्युः । अ॒न॒ग्नौ । आ॒हु॒ति॒मित्या॑ – हु॒तिम् । जु॒हु॒यात् । अ॒न्धः ।
अ॒ध्व॒र्युः । स्यात् । रक्षा॑सि । य॒ज्ञम् । ह॒न्युः । 46 (50)

6.2.9.3

–हिर॑ण्यमु॒पास्य॑ जु॒होत्य॑ग्नित्ये॒व जु॒होति॑ नान्धोऽध्व॑र्युर्भवति॑ न
य॒ज्ञ॑ रक्षा॑सि घ्नन्ति॑ प्रा॒ची प्रे॑तमध्व॒रं क॑ल्पयन्ती इत्याह
सु॒व॒र्गमे॒वैने॑ लो॒कं ग॑मयत्यत्र रमे॒थां व॑र्ष्मन् पृ॒थि॒व्या इत्याह॑ वर्ष्म
ह्येतत् पृ॒थि॒व्या यद् दे॒वय॑जन॑ शिरो॒ वा ए॒तद्-य॑ज्ञस्य यद्ध॒वि॒र्धानं॑
दि॒वो वा वि॒ष्णवु॑त वा पृ॒थि॒व्या- [ ] 47

6.2.9.3 - Padam

हिर॑ण्यम् । उ॒पा॒स्येत्यु॑प – अ॒स्य । जु॒होति॑ । अ॒ग्नि॒वती॑त्य॒ग्नि-व॑ति ।
ए॒व । जु॒होति॑ । न । अ॒न्धः । अ॒ध्व॒र्युः । भ॑वति । न । य॒ज्ञम् ।
रक्षा॑सि । घ्नन्ति॑ । प्रा॒ची इति॑ । प्रे॑ति । इ॒तम् । अ॒ध्व॒रम् ।

कल्पयन्ती॑ इति॑ । इति॑ । आ॒ह । सु॒वर्गमि॑ति सुवः – गम् । ए॒व ।
 ए॒ने इति॑ । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । अ॒त्र । र॒मे॒थाम् । व॒र्ष्मन् । पृ॒थि॒व्याः ।
 इति॑ । आ॒ह । व॒र्ष्म । हि । ए॒तत् । पृ॒थि॒व्याः । यत् । दे॒व॒य॒ज॒नमि॑ति
 दे॒व – य॒ज॒नम् । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति
 ह॒विः–धा॒नम् ॥ दि॒वः । वा । वि॒ष्णो । उ॒त । वा । पृ॒थि॒व्याः । 47 (50)

6.2.9.4

इ॒त्या॒शी॒र्ष॒दय॑र्चा दक्षि॑णस्य ह॒वि॒र्धा॒नस्य॑ मे॒थीं नि॑ ह॒न्ति शी॑र्ष॒त ए॒व
 य॒ज्ञस्य॑ य॒ज॒मान॑ आ॒शि॒षोऽव॑ रु॒न्धे द॒ण्डो॑ वा औ॒पर॑स्तृ॒तीयस्य॑
 ह॒वि॒र्धा॒नस्य॑ वषट्कारे॑–णाक्ष॑–मच्छि॒नद्–यत्–तृ॒तीयं॑ छ॒दिर् ।
 ह॒वि॒र्धा॒नयो॑–रु॒दा॒ह्रि॒यते॑ तृ॒तीयस्य॑ ह॒वि॒र्धा॒नस्या॑व॒रु॒द्ध्यै शि॒रो वा
 ए॒तद्–य॒ज्ञस्य॑ यद्ध॒वि॒र्धा॒नं वि॒ष्णो र॒राट॑म॒सि वि॒ष्णोः पृ॒ष्ठम॑सीत्याह
 तस्मा॑दे॒ताव॑द्धा शि॒रो वि॒ष्यूतं॑ वि॒ष्णोः ( ) स्यूर॑सि व॒ष्णोर्ध्रु॒वम॑सीत्याह
 वै॒ष्णव॑ ॥ हि दे॒व॒तया॑ ह॒वि॒र्धा॒नं यं॑ प्र॒थमं॑ ग्र॒न्थिं ग्र॒थ्नी॒याद्य॑त् तं न
 वि॒स्र ॥ स॒ये॒दमे॑हे॒नाध्व॑र्युः प्र॒मीये॑त् तस्मा॑त् स वि॒स्रस्यः॑ । 48

6.2.9.4 - Padam

इति॑ । आ॒शी॒र्ष॒दये॑त्या॒शीः – प॒दया॑ । ऋ॒चा । दक्षि॑णस्य ।
ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति॒ हविः॑ – धा॒नस्य॑ । मे॒थी॒म् । नी॒ति । ह॒न्ति ।
शी॒र्ष॒तः । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । य॒ज॒मा॒नः । आ॒शि॒ष इ॒त्या – शि॒षः ।
अवे॑ति । रु॒न्धे । द॒ण्डः । वै । औ॒परः । तृ॒तीय॑स्य । ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति
ह॒विः – धा॒नस्य॑ । व॒षट्का॒रेणे॑ति॒ वषट् – का॒रेण॑ । अक्ष॑म् ।
अ॒च्छि॒नत् । यत् । तृ॒तीय॑म् । छ॒दिः । ह॒वि॒र्धा॒नयो॑रिति॒ हविः॑ – धा॒नयोः॑ ।
उ॒दा॒ह्रि॒यत॑ इ॒त्युत् – आ॒ह्रि॒यते॑ । तृ॒तीय॑स्य । ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति
ह॒विः – धा॒नस्य॑ । अ॒वरु॑द्ध्य॒ इत्य॑व – रु॒द्ध्यै । शि॒रः । वै । ए॒तत् ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति॒ हविः॑ – धा॒नम् । वि॒ष्णोः॑ । र॒राट्म् ।
अ॒सि । वि॒ष्णोः॑ । पृ॒ष्ठम् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । तस्मा॑त् ।
ए॒ता॒वद्धे॑त्ये॒ता॒वत् – धा । शि॒रः । वि॒ष्यू॒तमि॑ति॒ वि – स्यू॒तम् ।
वि॒ष्णोः॑ ( ) । स्यूः । अ॒सि । वि॒ष्णोः॑ । ध्रु॒वम् । अ॒सि । इति॑ ।
आ॒ह । वै॒ष्ण॒वम् । हि । दे॒व॒तया॑ । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति॒ हविः॑ – धा॒नम् ।

यम् । प्रथमम् । ग्रन्थिम् । ग्रन्थीयात् । यत् । तम् । न ।

विस्र॑स्येदिति॑ वि – स्र॑स्येत् । अमे॑हेन । अध्व॑र्युः । प्रेति॑ ।

मीये॑त । तस्मा॑त् । सः । विस्र॑स्य इति॑ वि-स्र॑स्यः । 48 (76) (पत्नी॑

-ह॒न्यु-र्वा पृथि॑व्या-विष्पू॑तं विष्णोः॑-षड्वि॑ंशतिश्च) (A9)

6.2.10.1

दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सव॑ इत्य॒भिमा॑ दत्ते॒ प्रसू॑त्या अ॒श्विनौ॑

बा॒हुभ्या॑मि॒त्याहा॑श्विनौ हि दे॒वाना॑मध्व॒र्यू आस्तां॑ पू॒ष्णो

हस्ता॑भ्यामि॒त्याह॑ यत्यै॒ वज्र॑ इ॒व वा ए॒षा यद॑भिर॒भिरसि॑

ना॒रिरसी॑त्याह॒ शान्त्यै॑ काण्डे॑ काण्डे॑ वै क्रि॒यमाणे॑ यज्ञ॑ रक्षा॑सि

जिघा॑सन्ति॒ परिलि॑खित॑ रक्षः॒ परिलि॑खिता॒ अरा॑तय॒ इत्या॑ह

रक्ष॑सामप॒हत्या- [ ] 49

6.2.10.1 - Padam

दे॒वस्य॑ । त्वा । स॒वितुः॑ । प्र॒सव॑ इति॑ प्र – सवे॑ । इति॑ । अ॒भिम् ।

एति॑ । दत्ते॑ । प्रसू॑त्या इति॑ प्र – सू॒त्यै । अ॒श्विनौः॑ । बा॒हुभ्या॑मिति॑

बा॒हु-भ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनौ॑ । हि । दे॒वाना॑म् ।

अ॒ध्व॒र्यू॑ इति॑ । आ॒स्ताम्॑ । पू॒ष्णः॑ । ह॒स्ता॑भ्याम् । इति॑ । आ॒ह । य॒त्यै॑ ।
व॒ज्रः॑ । इ॒व । वै । ए॒षा । यत् । अ॒भिः॑ । अ॒भिः॑ । अ॒सि । ना॒रिः॑ ।
अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ । का॒ण्डे॑काण्ड इति॑ का॒ण्डे॑ – का॒ण्डे॑ ।
वै । क्रि॒यमा॑णे । य॒ज्ञम् । र॒क्षा॑सि । जि॒घा॑सन्ति । परि॑लिखितमिति॑
परि॑ – लि॒खित॑म् । र॒क्षः॑ । परि॑लिखिता इति॑ परि॑ – लि॒खिताः॑ ।
अ॒रा॒तयः॑ । इति॑ । आ॒ह । र॒क्ष॑साम् ।

अ॒प॒ह॒त्या॑ इत्य॑प॒ह॒त्यै॑ । 49 (50)

6.2.10.2

इ॒दम॑ह॒ र॒क्ष॑सो ग्री॒वा अ॑पि कृ॒न्ता॑मि यो॒ऽस्मा॑न् द्वेष्टि॑ यं च॑ व॒यं
द्वि॒ष्म इ॒त्या॑ह॒ द्वौ॑ वा॒व पु॑रु॒षौ यं॑ चै॒व द्वेष्टि॑ यश्चै॒नं द्वेष्टि॑ तयो॒रे॒वा॒नन्त॑रायं
ग्री॒वाः कृ॑न्तति दि॒वे त्वा॑ऽन्तरि॒क्षाय॑ त्वा पृ॒थि॒व्यै त्वे॒त्या॑है॒भ्य ए॒वैनां॑
लो॒के॒भ्यः प्रो॑क्षति॒ पर॑स्ता॒दर्वा॑चीं प्रो॑क्षति॒ तस्मा॑त् – [ ] 50

6.2.10.2 - Padam

इ॒दम् । अ॒हम् । र॒क्ष॑सः । ग्री॒वाः । अ॒पी॒ति॑ । कृ॒न्ता॑मि । यः ।
अ॒स्मा॑न् । द्वेष्टि॑ । यम् । च॒ । व॒यम् । द्वि॒ष्मः॑ । इति॑ । आ॒ह । द्वौ॑ ।

वा॒व । पु॒रु॒षौ । य॒म् । च॒ । ए॒व । द्वे॒ष्टि॑ । यः । च॒ । ए॒न॒म् । द्वे॒ष्टि॑ ।
तयोः॑ । ए॒व । अ॒न॒न्त॒रा॒य॒मि॒त्य॒न॒न्तः॑ – आ॒य॒म् । ग्री॒वाः । कृ॒न्त॒ति॑ ।
दि॒वे । त्वा॒ । अ॒न्त॒रि॒क्षाय॑ । त्वा॒ । पृ॒थि॒व्यै । त्वा॒ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
ए॒भ्यः॑ । ए॒व । ए॒ना॒म् । लो॒के॒भ्यः॑ । प्रेति॑ । उ॒क्ष॒ति॑ । प॒र॒स्ता॒त् ।
अ॒र्वा॒ची॒म् । प्रेति॑ । उ॒क्ष॒ति॑ । तस्मा॑त् । 50 (50)

6.2.10.3

प॒र॒स्ता॒द॒र्वा॒चीं॑ म॒नु॒ष्या॑ ऊ॒र्ज॒मु॒प॑ जी॒व॒न्ति॑ कू॒र॒मि॒व॒ वा॒ ए॒त॒त् क॑रोति
य॒त् ख॒न॒त्य॒पो॒ऽव॑ न॒य॒ति॑ शान्त्यै॑ य॒व॒म॒ती॒र॒व॑ न॒य॒त्यू॒र्ग्वै॑ य॒व॒ ऊ॒र्गु॒दु॒म्ब॑र
ऊ॒र्जे॒वो॒र्ज॑ꣳ स॒म॒र्ध॒य॒ति॑ य॒ज॒मा॒ने॒न॑ स॒मि॒तौ॒दु॒म्ब॑री भ॒व॒ति॑ या॒वा॒ने॒व
य॒ज॒मा॒न॒स्ता॒व॒ती॒-मे॒वा॒स्मि॒-न्नू॒र्जं॑ द॒धा॒ति॑ पि॒तृ॒णाꣳ स॒द॒न॒म॒सी॒ति॑
ब॒र्हि॒र॒व॑ स्तृ॒णा॒ति॑ पि॒तृ॒दे॒व॒त्या॑(1)ꣳ- [ ] 51

6.2.10.3 - Padam

प॒र॒स्ता॒त् । अ॒र्वा॒ची॒म् । म॒नु॒ष्याः॑ । ऊ॒र्ज॒म् । उ॒पेति॑ । जी॒व॒न्ति॑ ।
कू॒र॒म् । इ॒व॒ । वै । ए॒त॒त् । क॑रोति । य॒त् । ख॒न॒ति॑ । अ॒पः॑ । अ॒वेति॑ ।
न॒य॒ति॑ । शान्त्यै॑ । य॒व॒म॒ती॒रि॒ति॑ य॒व॒ – म॒तीः॑ । अ॒वेति॑ । न॒य॒ति॑ ।

ऊ॒र्क् । वै । यवः॑ । ऊ॒र्क् । उ॒दु॒म्बरः॑ । ऊ॒र्जा । ए॒व । उ॒र्ज॑म् ।
स॒मि॒ति॑ । अ॒र्ध॒य॒ति॑ । य॒ज॒मा॒नेन॑ । स॒मि॒ते॒ति॑ सं – मि॒ता । औ॒दु॒म्ब॒री ।
भ॒व॒ति॑ । या॒वा॒न् । ए॒व । य॒ज॒मा॒नः । ता॒व॒ती॒म् । ए॒व । अ॒स्मि॒न् ।
ऊ॒र्ज॑म् । द॒धा॒ति॑ । पि॒तृ॒णाम् । स॒दन॑म् । अ॒सि॒ । इ॒ति॑ । ब॒र्हिः॑ ।
अ॒वे॒ति॑ । स्तृ॒णा॒ति॑ । पि॒तृ॒दे॒व॒त्य॒मि॒ति॑ पि॒तृ – दे॒व॒त्य॑म् । 51 (50)

6.2.10.4

ह्ये॒तद्-य॒न्नि॒खा॒तं॑ य॒द्-ब॒र्हि॒र॒न॒व॒स्ती॒र्य॑ मि॒नु॒या॒त् पि॒तृ॒दे॒व॒त्या॑
नि॒खा॒ता॑ स्याद्-ब॒र्हि॒र॒न॒व॒स्ती॒र्य॑ मि॒नो॒त्य॒स्या॒मे॒वैनां॑ मि॒नो॒त्य॒थो॑
स्वा॒रु॒ह॒मे॒वैनां॑ क॒रो॒त्यु॒द्-दि॒व॑ स्त॒भा॒नाऽऽन्त॑रि॒क्षं॑ पृ॒णे॒त्या॒है॒षां॑
लो॒का॒नां॑ वि॒धृ॒त्यै॑ द्यु॒ता॒न॒स्त्वा॑ मा॒रु॒तो॑ मि॒नो॒त्वि॒त्या॒ह॑ द्यु॒ता॒नो॑ ह॒ स्म॒ वै
मा॒रु॒तो॑ दे॒वा॒ना॒मौ॒दु॒म्ब॒रीं॑ मि॒नो॒ति॑ ते॒नै॒वै- [ ] 52

6.2.10.4 - Padam

हि॒ । ए॒त॒त् । य॒त् । नि॒खा॒त॒मि॒ति॑ नि – खा॒त॒म् । य॒त् । ब॒र्हिः॑ ।
अ॒न॒व॒स्ती॒र्ये॒त्य॒न॒व॒-स्ती॒र्य॑ । मि॒नु॒या॒त् । पि॒तृ॒दे॒व॒त्ये॒ति॑ पि॒तृ – दे॒व॒त्या॑ ।
नि॒खा॒ते॒ति॑ नि – खा॒ता॑ । स्या॒त् । ब॒र्हिः॑ । अ॒व॒स्ती॒र्ये॒त्य॒व॒-स्ती॒र्य॑

॥ मि॒नोति॑ । अ॒स्याम् । ए॒व । ए॒नाम् । मि॒नोति॑ । अथो॒ इति॑ ।
 स्वारु॒हमि॑ति॒ स्व-रु॒हम् ॥ ए॒व । ए॒नाम् । क॒रोति॑ । उ॒दिति॑ । दि॒वम् ।
 स्त॒भान् । ए॒ति । अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒ण । इति॑ । आ॒ह । ए॒षाम् ।
 लो॒काना॑म् । वि॒धृत्या॑ इति॒ वि-धृ॑त्यै । द्यु॒तानः॑ । त्वा । मा॒रुतः॑ ।
 मि॒नोतु॑ । इति॑ । आ॒ह । द्यु॒तानः॑ । ह । स्म । वै । मा॒रुतः॑ ।
 दे॒वाना॑म् । औ॒दुम्ब॑रीम् । मि॒नोति॑ । ते॒न । ए॒व । 52 (50)

6.2.10.5

–नां॑ मि॒नोति॑ ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑निमित्या॒ह यथा॑यजु॒रेवै॒तद् घृ॒तेन॑
 द्या॒वापृ॑थि॒वी आ पृ॑णे॒थामि॑त्यौ॒दुम्ब॑र्यां जु॒होति॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी ए॒व
 र॒सेना॑न॒क्त्या-न्त॑मन्व-व॒स्रव॑यत्यान्तमे॒व यज॑मानं तेज॒सा-
 न॒क्त्यैन्द्र॑मसीति॒ छदि॑रधि नि दधा॒त्यैन्द्र॑ ॥ हि दे॒वत॑या स॒दो वि॒श्वज॑नस्य
 छा॒येत्या॑ह वि॒श्वज॑नस्य ह्ये॒षा छा॒या यथ् स॒दो न॑वछदि- [ ] 53

6.2.10.5 - Padam

ए॒नाम् । मि॒नोति॑ । ब्र॒ह्मव॑निमि॒ति ब्र॒ह्म – व॑निम् । त्वा । क्ष॒त्रव॑निमि॒ति
 क्ष॒त्र – व॑निम् । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजु॒रिति॑ यथा – य॒जुः । ए॒व ।

ए॒तत् । घृ॒तेन॑ । द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा-पृ॒थि॒वी । ए॒ति । पृ॒णे॒थाम् ।
 इति॑ । औ॒दु॒म्ब॒र्याम् । जु॒होति॑ । द्या॒वा पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी ।
 ए॒व । र॒सेन॑ । अ॒नक्ति॑ । आ॒न्त॒मि॒त्या – अ॒न्तम् । अ॒न्व॒व॒स्रा॒व॒य॒ती॒य॒नु
 – अ॒व॒स्रा॒व॒य॒ति । आ॒न्त॒मि॒त्या – अ॒न्तम् । ए॒व । य॒ज॒मा॒नम् । ते॒ज॒सा ।
 अ॒नक्ति॑ । ऐ॒न्द्रम् । अ॒सि । इति॑ । छ॒दिः । अ॒धि । नी॒ति । द॒धाति॑ ।
 ऐ॒न्द्रम् । हि । दे॒व॒त॒या । स॒दः । वि॒श्व॒ज॒न॒स्येति॑ वि॒श्व – ज॒न॒स्य ।
 छा॒या । इति॑ । आ॒ह । वि॒श्व॒ज॒न॒स्येति॑ वि॒श्व – ज॒न॒स्य । हि । ए॒षा ।
 छा॒या । यत् । स॒दः । न॒व॒छ॒दीति॑ न॒व – छ॒दि । 53 (50)

6.2.10.6

ते॒ज॒स्का॒म॒स्य॑ मि॒नु॒यात् त्रि॒वृ॒ता स्तो॒मेन॑ स॒म्मितं॑ ते॒ज॒स्त्रि॒वृ॒त् ते॒ज॒स्व्ये॒व
 भ॒व-त्ये॑का॒द॒श-छ॒दीन्द्रि॑य॒का॒म-स्यै॑का॒द॒शाक्ष॑रा त्रि॒ष्टु॒गिन्द्रि॑यं
 त्रि॒ष्टु॒गिन्द्रि॑याव्ये॒व भ॒वति॑ पञ्च॒द॒श॒छ॒दि भ्रा॑तृ॒व्य॒व॒तः पञ्च॒द॒शो व॒ज्रो
 भ्रा॑तृ॒व्या॒भि॒भू॒त्यै स॒प्त॒द॒श॒छ॒दि प्र॒जा॒का॒म॒स्य॑ स॒प्त॒द॒शः प्र॒जा॒प॒तिः
 प्र॒जा॒प॒ते॒रा॒प्त्या॑ ए॒क॒विं॒श॒ति॒छ॒दि प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म-स्यै॑क॒विं॒शः स्तो॒मा॒नां

प्रति॑ष्ठा प्रति॑ष्ठित्या उ॒दरं॑ वै॒ सद॒ ऊर्गु॑दु॒बरो॑ मध्य॒त औदु॑बरीं॒ मि॒नोति॑
मध्य॒त ए॒व प्र॒जाना॑मूर्जं॒ दधा॑ति॒ तस्मा॑न्- [ ] 54

6.2.10.6 - Padam

तेज॑स्काम॒स्येति॑ तेजः॑ - काम॒स्य । मि॒नुया॑त् । त्रि॒वृते॑ति॒ त्रि-वृ॑ता ।
स्तो॑मे॒न । स॒म्मित॑मि॒ति सं - मि॒तम् । तेजः॑ । त्रि॒वृदि॑ति॒ त्रि -वृ॑त् ।
तेज॑स्वी । ए॒व । भ॒वति॑ । ए॒काद॑श॒छदी॑त्ये॒काद॑श - छ॒दि ।
इ॒न्द्रि॒यकाम॑स्ये॒तीन्द्रि॒य - काम॑स्य । ए॒काद॑शाक्ष॒रेत्ये॒काद॑श-अ॒क्षरा॑ ।
त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यम् । त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यावी॑ । ए॒व । भ॒वति॑ ।
पञ्च॑द॒शछ॑दीति॒ पञ्च॑द॒श-छ॑दि । भ्रातृ॑व्यव॒त इति॑ भ्रातृ॑व्य - व॒तः ।
पञ्च॑द॒श इति॑ पञ्च - द॒शः । वज्रः॑ । भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्या॑ इति॒
भ्रातृ॑व्य - अ॒भिभू॑त्यै । स॒प्तद॑श॒छदी॑ति॒ सप्त॑द॒श - छ॑दि ।
प्र॒जाकाम॑स्ये॒ति प्र॒जा - काम॑स्य । स॒प्तद॑श इति॒ सप्त॑ - द॒शः ।
प्र॒जाप॑तिरि॒ति प्र॒जा - प॑तिः । प्र॒जाप॑तेरि॒ति प्र॒जा -प॑तेः ।
आ॒प्त्यै॑ । ए॒कवि॑ंशति॒छदी॑त्ये॒कवि॑ंशति - छ॒दि ।

प्रति॑ष्ठा॒काम॑स्येति॑ प्रति॒ष्ठा – काम॑स्य । एक॑वि॒ंश इत्ये॑क-वि॒ंशः ।
 स्तो॑मानां । प्रति॑ष्ठेति॑ प्रति – स्था । प्रति॑ष्ठित्या इति॑ प्रति – स्थि॒त्यै ।
 उ॒दर॑म् । वै । स॒दः । ऊ॒र्क् । उ॒दु॒म्बरः । म॒ध्यतः । औ॒दु॒म्बरी॑म् ।
 मि॒नोति॑ । म॒ध्यतः । ए॒व । प्र॒जा॒नामि॑ति॑ प्र – जा॒नाम् । ऊ॒र्जम् ।
 द॒धाति॑ । तस्मा॑त् । 54 (50)

6.2.10.7

म॒ध्यत॑ ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते॑ यज॑मानलो॒के वै दक्षि॑णानि॒ छदी॑षि
 भ्रातृ॑व्यलो॒क उत्तरा॑णि दक्षि॑णान्युत्तरा॑णि करोति॑ यज॑मान-मे॒वा-
 यज॑मानादुत्तरं॑ करोति॑ तस्मा॑द् यज॑मानोऽयज॑मानादुत्तरो॑ ऽन्तर्व॑र्तान्
 करोति॑ व्यावृ॑त्त्यै तस्मा॑दरण्यं॑ प्र॒जा उप॑ जीवन्ति॑ परि॒ त्वा गि॑र्वणो॒ गिर
 इत्या॑ह यथा॒यजु॑रेवैतदिन्द्र॑स्य स्यू॒रसीन्द्र॑स्य ध्रु॒वम॑सीत्या॒हैन्द्र॑
 हि दे॒वतया॑ स॒दो ( ) यं प्र॑थमं॒ ग्रन्थिं॑ ग्र॒थ्नीया॑द्यत् तं न
 वि॒स्र॑ स॒येद॑मे॒हेना॑ध्व॒र्युः प्र॑मीयेत॒ तस्मा॑त् स वि॒स्रस्यः॑ । 55

6.2.10.7 - Padam

म॒ध्यतः॑ । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्जते॑ । यज॑मानलोक इति यज॑मान – लो॒के ।
वै । दक्षि॑णानि । छ॒दी॒ष्णि । भ्रातृ॑व्यलोक इति भ्रातृ॑व्य – लो॒के ।
उत्तरा॑णीत्युत् – तरा॑णि । दक्षि॑णानि । उत्तरा॑णीत्युत् – तरा॑णि ।
क॒रोति॑ । यज॑मानम् । ए॒व । अ॒यज॑मानात् । उत्तर॑मित्युत् – तर॑म् ।
क॒रोति॑ । तस्मा॑त् । यज॑मानः । अ॒यज॑मानात् । उत्तर॑ इत्युत् – तरः॑ ।
अ॒न्तर्व॑र्तानित्यन्तः – वर्तान् । क॒रोति॑ । व्यावृ॑त्त्या इति वि-आवृ॑त्त्यै ।
तस्मा॑त् । अ॒रण्य॑म् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । उपे॑ति । जी॒वन्ति॑ ।
परी॑ति । त्वा । गि॒र्वणः॑ । गिरः॑ । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजु॒रिति॑
यथा – य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । इन्द्र॑स्य । स्यूः । अ॒सि । इन्द्र॑स्य ।
ध्रु॒वम् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । ऐन्द्र॑म् । हि । दे॒वत॑या । स॒दः ( ) ।
यम् । प्र॒थम॑म् । ग्र॒न्थिम् । ग्र॒थ्नी॑यात् । यत् । तम् । न ।
वि॒स्र॒स्ये॒दिति॑ वि – स्र॒स्ये॒त् । अ॒मे॒हे॒न् । अ॒ध्व॒र्युः । प्रे॑ति ।
मी॒ये॒त । तस्मा॑त् । सः । वि॒स्र॒स्य इति॑ वि – स्र॒स्यः । 55 (65)

(अ॒प॒ह॒त्यै॑ – तस्मा॑त् – पि॒तृदे॒व॒त्यं॑ – ते॒नै॒व – न॒व॒छ॒दि॑ – तस्मा॑त्
– स॒दः॑ – प॒ञ्च॒द॒श॑ च) (A10)

6.2.11.1

शि॒रो वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ य॒द्धवि॒र्धानं॑ प्रा॒णा उप॒रवा॑ ह॒विर्धा॒ने खा॒यन्ते॑
तस्मा॑च्छी॒र्षन् प्रा॒णा अध॒स्तात् खा॒यन्ते॑ तस्मा॑दध॒स्ताच्छी॒र्षाः
प्रा॒णा र॒क्षो॒ह॒णो व॒लग॒हनो॑ वै॒ष्णवा॑न् ख॒नामी॒त्याह॑ वै॒ष्णवा॑ हि
दे॒वत॑यो॒पर॒वा अ॒सुरा॑ वै नि॒र्यन्तो॑ दे॒वानां॑ प्रा॒णेषु॑ व॒लगान् न्य॒खनन्॑
ता॒न् बा॒हुमा॒त्रेऽन्व॑वि॒न्दन् तस्मा॑द् बा॒हुमा॒त्राः खा॒यन्त इ॒दम॒हं तं
व॒लग॑मु॒द्वपामि॑- [ ] 56

6.2.11.1 - Padam

शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒विर्धा॒नमि॒ति ह॒विः – धा॒नम् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उप॒रवा॑ इत्यु॒प – र॒वाः । ह॒विर्धा॒न इति॑
ह॒विः-धा॒ने । खा॒यन्ते॑ । तस्मा॑त् । शी॒र्षन् । प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः ।
अध॒स्तात् । खा॒यन्ते॑ । तस्मा॑त् । अध॒स्तात् । शी॒र्षाः । प्रा॒णा इति॑
प्र-अ॒नाः । र॒क्षो॒ह॒ण इति॑ र॒क्षः-ह॒नः । व॒लग॒हन॑ इति॑ व॒लग॒-ह॒नः ।

वै॒ष्ण॒वान् । ख॒ना॒मि॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । वै॒ष्ण॒वाः । हि॒ । दे॒व॒त॒या ।
उ॒पर॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । अ॒सु॒राः । वै । नि॒र्य॒न्त इति॑ निः – य॒न्तः ।
दे॒वा॒ना॒म् । प्रा॒णेष्वि॑ति प्र – अ॒नेषु॑ । व॒ल॒गा॒नि॒ति वल॑-गा॒न् । नी॒ति ।
अ॒ख॒न॒न् । ता॒न् । बा॒हु॒मा॒त्रा इति॑ बा॒हु-मा॒त्रे । अ॒न्वि॒ति । अ॒वि॒न्द॒न् ।
तस्मा॑त् । बा॒हु॒मा॒त्रा इति॑ बा॒हु – मा॒त्राः । खा॒य॒न्ते॒ । इ॒द॒म् । अ॒ह॒म् ।
त॒म् । व॒ल॒ग॒मि॒ति वल॑ – ग॒म् । उ॒दि॒ति । व॒पा॒मि॒ । 56 (50)

6.2.11.2

यं नः॑ स॒मा॒नो॑ यम॒स॒मा॒नो॑ नि॒च॒खा॒ने॒त्या॒ह॒ द्वौ॑ वा॒व पु॒रु॒षौ
यश्चै॒व स॒मा॒नो॑ यश्चा॒स॒मा॒नो॑ यमे॒वा॒स्मै॒ तौ॑ व॒ल॒गं॑ नि॒ख॒न॒त॒स्तमे॒वो॒द्व॒प॒ति
सं॒तृ॒ण॒ति॒ तस्मा॑त् सं॒तृ॒ण्णा॑ अ॒न्त॒र॒तः॑ प्रा॒णा न॒ सं भि॑न॒ति
तस्मा॑द॒सं॒भि॒न्नाः॑ प्रा॒णा अ॒पोऽ॒व न॑य॒ति॒ तस्मा॑दा॒र्द्रा॑ अ॒न्त॒र॒तः॑ प्रा॒णा
य॒व॒म॒ती॒र॒व न॑य- [ ] 57

6.2.11.2 - Padam

य॒म् । नः॑ । स॒मा॒नः॑ । य॒म् । अ॒स॒मा॒नः॑ । नि॒च॒खा॒नि॒ति॑ नि-च॒खा॒न॒ ।
इति॑ । आ॒ह॒ । द्वौ॑ । वा॒व । पु॒रु॒षौ॑ । यः॑ । च॒ । ए॒व । स॒मा॒नः॑ । यः॑ ।

च । अस॑मानः । यम् । ए॒व । अ॒स्मै । तौ । व॒लग॑मि॒ति व॒ल – ग॒म् ।
 नि॒ख॒न॒त इति॑ नि – ख॒न॒तः । तम् । ए॒व । उ॒दि॒ति । व॒प॒ति । स॒मि॒ति ।
 तृ॒ण॒त्ति । तस्मा॑त् । सं॒तृ॒ण्णा इति॑ सं – तृ॒ण्णाः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒णा
 इति॑ प्र – अ॒नाः । न । स॒मि॒ति । भि॒न॒त्ति । तस्मा॑त् । अ॒सं॒भि॒न्ना
 इत्य॑सं – भि॒न्नाः । प्रा॒णा इति॑ प्र–अ॒नाः । अ॒पः । अ॒वे॒ति । न॒य॒ति ।
 तस्मा॑त् । आ॒र्द्राः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः ।
 य॒व॒म॒ती॒रि॒ति य॒व – म॒तीः । अ॒वे॒ति । न॒य॒ति । 57 (50)

6.2.11.3

–त्यू॒र्ग्वै य॒वः प्रा॒णा उ॒प॒र॒वाः प्रा॒णेष्वे॒वोर्जं॑ द॒धा॒ति ब॒र्हि॒र॒व स्तृ॒णा॒ति
 तस्मा॑ल्लो॒म॒शा अ॒न्त॒र॒तः प्रा॒णा आ॒ज्ये॑न॒ व्या॒घ्रा॒य॒ति ते॒जो॒ वा आ॒ज्यं॑
 प्रा॒णा उ॒प॒र॒वाः प्रा॒णेष्वे॒व ते॒जो॒ द॒धा॒ति ह॒नू वा ए॒ते य॒ज्ञ॒स्य
 य॒दधि॑ष॒वणे॒ न सं तृ॒ण॒त्य सं॒तृ॒ण्णे हि ह॒नू अथो॑ ख॒लु दी॒र्घ॒सो॒मे
 सं॒तृ॒द्ये धृ॒त्यै शि॒रो वा ए॒तद्–य॒ज्ञ॒स्य य॒द्ध॒वि॒र्धा॒नं– [ ] 58

6.2.11.3 - Padam

ऊ॒र्क् । वै । य॒वः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उ॒पर॒वा इत्यु॑प-र॒वाः ।
प्रा॒णेष्वि॑ति प्र – अ॒नेषु॑ । ए॒व । ऊ॒र्ज॑म् । द॒धाति॑ । ब॒र्हिः । अ॒वेति॑ ।
स्तृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । लो॒मशाः॑ । अ॒न्तर॑तः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः ।
आ॒ज्ये॑न । व्या॒घ्राय॑तीति वि – आ॒घ्राय॑ति । ते॒जः । वै । आ॒ज्य॑म् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उ॒पर॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । प्रा॒णेष्वि॑ति
प्र – अ॒नेषु॑ । ए॒व । ते॒जः । द॒धाति॑ । ह॒नू इति॑ । वै । ए॒ते इति॑ ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । अ॒धिष॑वणे इत्य॒धि-स॑वने । न । स॒मिति॑ । तृ॒णत्ति॑ ।
अ॒संतृ॑णो इत्य॒सं – तृ॒णो । हि । ह॒नू इति॑ । अ॒थो इति॑ । ख॒लु ।
दी॒र्घसो॑म इति॑ दी॒र्घ – सो॒मे । सं॒तृद्ये॑ इति॑ सं-तृ॒द्ये । धृ॒त्यै । शि॒रः ।
वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒विर्धा॑नमिति॑ ह॒विः-धा॑नम् । 58 (50)

6.2.11.4

प्रा॒णा उ॒पर॒वा ह॒नू अ॒धिष॑वणे जि॒ह्वा च॒र्म ग्रा॒वाणो॑ द॒न्ता
मु॒खमा॑ह॒वनी॒यो ना॑सि॒को-त्तर॑वे॒दि-रु॒दर॑ꣳ स॒दो य॒दा ख॒लु वै
जि॒ह्वाया॑ द॒ध्स्व॒धि खा॑द॒त्यथ॑ मु॒खं ग॑च्छति॑ य॒दा मु॒खं ग॑च्छ॒त्यथो॑द॒रं

गच्छति॑ तस्मा॑द्धवि॒र्धाने॑ च॒र्मन्ना॒धि॒ ग्रा॒वभि॑रभि॒षुत्या॑ऽऽ*ह॒वनी॑ये हु॒त्वा
 प्र॒त्यञ्चः॑ प॒रेत्य॑ स॒दसि॑ भक्षयन्ति॒ यो वै॑ वि॒राजो॑ य॒ज्ञमु॒खे दो॒हं वै॑द
 दु॒ह ए॒वै ( ) ना॒मियं॑ वै वि॒राट् तस्यै॑ त्वक् च॒र्मो॒धोऽधि॑षवणे
 स्तना॑ उप॒रवा॑ ग्रा॒वाणो॑ व॒थ्सा ऋ॒त्विजो॑ दुहन्ति॒ सोमः॑ प॒यो
 य ए॒वं वै॑द दु॒ह ए॒वैनां॑ । 59

6.2.11.4 - Padam

प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उ॒प॒रवा॑ इत्यु॒प – र॒वाः । ह॒नू इति॑ ।
 अ॒धि॒षव॑णे इत्य॒धि – स॒वने॑ । जि॒ह्वा । च॒र्म । ग्रा॒वाणः॑ । द॒न्ताः ।
 मु॒खम् । आ॒ह॒वनी॑य इत्या – ह॒वनी॑यः । ना॒सिका॑ । उ॒त्तर॑वेदि॒रित्यु॒त्तर
 – वे॒दिः । उ॒दर॑म् । स॒दः । य॒दा । ख॒लु । वै । जि॒ह्वया॑ । द॒त्थि॒स्वति॑
 दत् – सु । अ॒धीति॑ । खा॒दति॑ । अथ॑ । मु॒खम् । गच्छति॑ । य॒दा ।
 मु॒खम् । गच्छति॑ । अथ॑ । उ॒दर॑म् । गच्छति॑ । तस्मा॑त् । ह॒वि॒र्धाने॑
 इति॑ ह॒विः – धा॒ने । च॒र्मन् । अ॒धीति॑ । ग्रा॒वभि॑रिति॒ ग्रा॒व – भिः॑ ।
 अ॒भि॒षुत्ये॑त्य॒भि – सु॒त्य । आ॒ह॒वनी॑य इत्या – ह॒वनी॑ये । हु॒त्वा ।

प्रत्यञ्चः । प॒रेत्येति॑ प॒रा – इत्य॑ । स॒दसि॑ । भ॒क्षय॑न्ति । यः । वै ।
 वि॒राज॑ इति॑ वि – रा॒जः । य॒ज्ञमु॒ख इति॑ य॒ज्ञ – मु॒खे । दो॒हम् ।
 वे॒द । दु॒हे । ए॒व ( ) । ए॒नाम् । इ॒यम् । वै । वि॒राडिति॑ वि – रा॒ट् ।
 तस्यै॑ । त्वक् । च॒र्म । ऊ॒धः । अ॒धिष॑वणे इत्य॑धि-स॒वने॑ । स्त॒नाः ।
 उ॒पर॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । ग्रा॒वाणः॑ । व॒थ्साः । ऋ॒त्विजः॑ । दु॒हन्ति॑ ।
 सो॒मः । प॒यः । यः । ए॒वम् । वे॒द । दु॒हे । ए॒व । ए॒नाम् । 59 (73)

(व॒पा॒मि-य॒व॒म॒ती॒र॒व॒ न॒य॒ति-ह॒वि॒र्द्धन्-मे॒व-त्र॒यो॒वि॒ंश॒तिश्च॑) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(य॒दु॒भौ – दे॒वा॒सु॒राः मि॒थ – स्ते॒षां – सु॒वर्गं – य॒द्वा अ॒नी॒शा॒नः –
 पु॒रो॒ह॒वि॒षि – ते॒भ्यः – सो॒त्त॒र॒वे॒दि – ब॒र्द्धन् – दे॒व॒स्याऽभिं॑ व॒ज्रः –
 शि॒रो वा – ए॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(य॒दु॒भा – वि॒त्या॒ह दे॒वानां॑ – य॒ज्ञो दे॒वे॒भ्यो – न र॒थाय॑ –
 य॒ज॒मा॒नाय॑ – प॒र॒स्ता॒र्वा॒ची – न्न॒व पञ्चा॑शत्)

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

First and Last Padam of Second Prasnam of 6th Kandam

(यदु॒भौ – दु॒ह ए॒वैनां॑)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे

द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 2– TS 6.2

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	7	341
Anuvakam 2	7	361
Anuvakam 3	5	266
Anuvakam 4	5	275
Anuvakam 5	5	263
Anuvakam 6	4	218
Anuvakam 7	5	253
Anuvakam 8	6	294
Anuvakam 9	4	226
Anuvakam 10	7	365
Anuvakam 11	4	223
Total →	59	3085

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in